

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno MDLX. ad annum MDCXXIII.

Parisiis, 1644

Constitutivm Pars Secvnda. De iis quæ ad sacramentorum
administrationem generatim pertinent.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15522

diendis frequentem esse, ac in precibus, recolendisq̄ue Dei
maximi beneficiis, assidue versari.

CONSTITVTIONVM PARS SECVNDA.

*De iis quæ ad sacramentorum administrationem
generatim pertinent.*

QVO maior & vberior est sacramentorum fructus,
quam vt eius vis explicari facile possit; eo diligen-
tius, & intima animi pietate, & externo cultu, ac vene-
ratione tractanda ac percipienda sunt. Quod officium vt
omni studio & opera nostra adiuuemus, præter ea, quæ
ad salutarem hanc rationem constituit sacra Tridentina
Synodus, quæ & episcopi, & parochi inuiolate seruare
debebunt, nonnulla etiam, ad tollenda incommoda &
abusus, quos in prouincia nostra hominum vel culpa, vel
negligentia in sacramentorum administrationem inuexe-
rat, statuenda duximus.

Primum autem magnopere hortamur episcopos, quo-
rum dioceses inter se implicatæ, & confusæ sunt, vt com-
muni voluntate, atque sententia rationem inire studeant,
qua explicari & commodius distingui possint; adhibita
etiam, si opus erit, prudentia, ac diligentia vicinioris epi-
scopi, vt amice sublatis impedimentis, negotium de com-
muni eorum sententia, sedis apostolicæ auctoritate, con-
ficiatur.

Quæ parochiales ecclesiæ partem habent sui populi ex-
tra mœnia vrbium, vel opidorum, vel alibi; quo fiat, vt
parochus, præsertim nocturno tempore, illis hominibus
sacramenta commode administrare non possit; in illis epi-
scopi aut eam partem commodiori parochiæ vniant; aut
etiam, inuitis rectoribus, ex constitutione Alexandri III.
& decreto Concilii Tridentini, nouas constituent pa-
rochias.

Illis autem sacerdotibus, qui de nouo erunt ecclesiis re-
center erectis præficiendi, congruens assignetur portio,
arbitrio episcopi, ex fructibus ad ecclesiam matricem
quomodocumque pertinentibus: & si necesse erit, com-
pellant populum ad ea subministranda, quæ sufficiant ad
vitam noui rectoris sustentandam.

Quod præterea Tridentina eadem Synodo decretum est, vt ecclesiarum rectoribus tot sacerdotes adiungantur, quot & ad sacramenta parochianis administranda, & ad diuinum cultum satis esse possint, id episcopi omni diligentia exequantur. Parochiarum distinctio, quæ familiis, non certis finibus, facta est; & parochis ad sacramentorum administrationem, & populo ad illorum susceptionem magnum incommodum offerre solet. quare episcopi, sublata intra sex menses diuisione parochiarum per familias facta, eas certis limitibus, terminisque præscribant.

Cum sacramenta ecclesiæ non solum sine simoniæ labe, verum etiam sine auaritiæ suspitione præbenda sint; caueant omnes, ne in eorum administratione quidquam exigant, aut etiam verbis, vel signis, directe, vel indirecte petant. Qui secus fecerit, eum & pœnis iure communi statutis, & aliis arbitrio episcopi plecti volumus.

Studeant episcopi, vt in ecclesia sua cathedrali in sacramentorum administratione, in exorcismis fontium, & sponzorum benedictionibus, ritus & cæremoniæ ex more sanctæ Romanæ ecclesiæ adhibeantur.

Omnes vero inferiorum ecclesiarum, quæcumque illæ sint, rectores in his omnibus ab obseruatione cathedralis ecclesiæ nulla ex parte discedant. Sacerdotes in sacramentorum administratione semper superpelliceum & stolam adhibeant.

Episcopi in administrandis sacramentis illorum vim, & vsum, pro eorum, qui sumpserint, & adfuerint, intelligentia, diligenter explicabunt. Idem quoque facient parochi ea ratione, ac sententia, quæ in catechismo, Romæ edendo auctoritate sanctissimi domini nostri, præscribitur. Interim vero aliquo catholici scriptoris catechismo ab episcopo deligendo vtantur.

Parochi crebris cohortationibus in id maxime incumbant, vt populus sibi commissus, ad confessionem, & communionem frequenter, præcipue autem in natiuitate Domini, & pentecostes, ac aliis solennitatibus accedat. Ægrotos vero etiam non vocati inuisant, vt ad sacramentorum susceptionem inducant: & eorum animabus, quacumque ratione possunt, solícite consulant.

Si parochi in aliam ecclesiam transferint, antequam a

ANNO
CHRISTI
1565.

priore migrent, successori libros tradant, in quibus eorum, qui baptizati, confirmati, matrimonio iuncti fuerint, nomina describi, infra iubemus. Qui secus fecerit, grauissime ab ordinario puniatur.

Quæ pertinent ad baptismi administrationem.

NEMINI liceat quemquam intra domesticos parietes baptizare, sed natum infantem ii, quorum est ea cura, ante nonum diem ad suscipiendum baptismum in ecclesiam deferendum curent: quod si neglexerint, excommunicationis poenam subeant. Permissa est tamen, si instet periculum, facultas baptizandi in priuatis ædibus sacerdoti; vel si is absit, alteri sacris initiato: vel si non adfuerint, laicis; primo mari, aut demum feminæ, qui recte nouerint veram baptismi formam: Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. Quibus verbis nihil prorsus ab ipsis addendum, vel detrahendum esse, crebro populum suum parochus admoneat. Quod si domi baptizatus postea vixerit, omnino intra nonum ab ortu diem, vel cum primum per valetudinem licuerit, eum in ecclesia sistant, vbi si rectam baptismi formam seruata esse constiterit, ei tantum ritus, ac cæremoniæ baptismi adhibeantur.

Fideles in baptizandis filiis eos potius eligant compadres qui eorum animæ consulere, quam qui inopiæ subuenire possint. Cuius officii sapius eos parochus admonebit; curabitque vt compadres tales deligantur, qui fidei & morum ratione suscipiendo muneri satisfacere possint.

Caueant vero parochi, ne excommunicatos, vel eos, qui eo anno, paschæ tempore, ex præcepto ecclesiæ peccata confessi non fuerint, & sanctissimam eucharistiam non sumpserint, admittant ad leuandum baptizatum de sacro fonte.

Sacerdos baptizaturus, primum, quam actionem suscepturus sit, diligenter ipse animaduertat, & ad tanti muneris functionem sancte, grauiterque accedat. Deinde compadres moneat, vt iocis omnibus, nugisque semotis, pie, ac religiose, quid agatur, attendant: intelligentes Christo filios spiritualiter generari, tenerique se pro suo susceptionis officio, eos catholica fide, & probatis moribus instituere, si parentes id facere omiserint.

Detestabilem consuetudinem baptizatos infantes in al-

tari collocandi, vt muneribus compatrum inde redimantur, episcopi feuerius vindicabunt. Compatres, & commatres nihil infantibus, quos susceperunt, aut eorum parentibus, baptismi tempore largiantur.

Cum oleum chris-matis consecratur, omnino interfint, & qui dignitates, seu personatus obtinent, & canonici, ac reliqui cathedralis ecclesie clerici: & quos ex aliis ecclesiis sue ciuitatis & diocesis episcopus vocandos duxerit.

Caueant parochi, ne sacrum chrisma in baptismo a laicis attingatur; neve linteola, quibus in baptizatis sacri chris-matis vnctio extergitur, ad hoc asseruent, vt iis tangenda tradant, quos parentes baptizati sibi compatres, & commatres fieri cupiunt.

Singula parochiales ecclesie singulos fontes habeant, in quibus diligenter toto anno seruetur aqua baptismatis solenni ritu benedicta.

Parochus librum habeat, diligenterque custodiat, in quo baptizati parentum, & compatrum nomen, cognomen, diemque natiuitatis, ac baptismi, & an ex legitimis nuptiis procreatus sit, describat: & quotannis singulorum annorum scripte eius rationis exemplum det episcopo, qui id fideliter asseruandum curabit.

Moneant parochi puerperas, vt cum primum post partum domo exierint, mox ad ecclesiam, Deo acturae gratias, accedant, vbi benedictionem a parochi suscipiant.

*Quae pertinent ad sacramenti confirmationis
administrationem.*

MINORI septennio confirmationis sacramentum nemini praebeatur.

Parochi in ecclesia ante denuntient tempus, quo sacrum chrisma ministrandum erit.

Eos, qui confirmandi sint, eius sacramenti vim ac virtutem edoceant.

Susceptores in sacramento confirmationis, neque iis, quos susceperint, neque eorum parentibus quidquam largiantur: ne cuiquam, quod aliquando commissum est, iterandi hoc sacramentum, quod nefas est, occasionem praebeant.

Omnem diligentiam adhibeant episcopi, vt qua ratione commodius fieri poterit, parochi describant confirma-

ma-

ANNO
CHRISTI
1565.

matos , & compatres : seruatis ceteris omnibus , quæ de libro baptizatis describendis præscripsimus.

Quæ pertinent ad sacramentum sanctæ eucharistiæ.

N E M O paschæ tempore eucharistiæ sumptionem vlla de causa differat.

Qui præstituto tempore non communicarint , eorum nomina parochus ad episcopum , ad sex dies post octauam paschæ , scripto deferat , expositis etiam causis , quas extra confessionem cognouerit : alioqui pœnas det episcopi arbitratu.

In eos vero omnes episcopus censuris , & aliis pœnis acriter animaduertat : iis exceptis , qui eiusdem parochi consilio iusta de causa sumptionem in aliud tempus produxerint.

Huic decreto ne fraus fieri possit , statuimus , vt si quis ex necessitate , vel alia iusta causa , ab episcopo , vel proprio parochio comprobanda , extra parochiam suam dicto tempore eucharistiam sumpserit : parochio suo de eo fidem faciat , sin minus , in eum agatur ac si non communicasset.

Publici concubinarij , feneratores , ac blasphemi , & alij eiusmodi facinorosi homines semel ad pœnitentiam & communionem admissi , si postea eos in eodem luto peccatorum hæere cognitum fuerit , amplius ad sacram communionem ne recipiantur : nisi postea eos vitam , & mores re ipsa emendasse perspexerint.

Eucharistiæ sacramentum , vbi pro ecclesiarum amplitudine commode fieri poterit , maribus seorsum a feminis ministratur.

Qui sumunt , vt ad Deum tali tempore accedentes decet , demisso habitu , & humili vestitu , pœnitentiam & animi submissionem præ se ferant.

Sacerdos sanctissimam eucharistiam iis , qui raro sumunt , non prius ministrat , quam eos diligentius admonuerit , quanta reuerentia & humilitate ad tremendum illud sacramentum accedere debeant , quantaque illis supplicia sint parata , qui indigne suscipiunt.

Adolescentibus , qui tunc primum eucharistiam sumere voluerint , parochus non præbeat , nisi eos ante aliquot dies examinarit : & de vi & ratione sacramenti diligenter instruxerit.

Populo , postquam eucharistiam sumpserit , vinum cali-

Concil. Tom. 36.

D

ce consecrato, vel alio vase, quod ad sacri calicis formam factum sit, ne præbeatur.

Episcopus diligentissime curet, vt in cathedrali, collegiatis, parochialibus, & aliis quibusuis ecclesiis, vbi sacrosancta eucharistia custodiri solet, vel debet, in maiori altari collocetur, nisi necessaria, vel graui de causa aliud ei videatur.

Ante ipsam semper lampas accensa colluceat: Tabernaculum, quo asseruatur, ornatum, & bene septum, ac munitum sit.

Vt oratio, quam vocant quadraginta horarum, coram sanctissimo sacramento, quo frequentissimus populus conuenire solet, qua pietate & religione instituta est, eadem retineatur, & propagetur, decernimus.

Vt sacramentum in altari decenter ornato collocetur, quo tempore, vel litanix cantentur, vel, si temporis ratio patiatur, Missa celebretur: neq; tamen extra ambitum templi sacra eucharistia deferatur: nisi secus videatur episcopo.

Nemini autem eo, præter orantes custodes, huius orationis causa noctu conuenire liceat.

Interdiu autem mares, quantum fieri potest, separatim a feminis orent.

Die festo corporis Christi Domini, cum sacrosancta eucharistia in solenni supplicatione gestatur, si adfuerit episcopus, is eo ferendæ eucharistiæ officio fungatur; si non adfuerit, id munus exequatur solus is presbyter, qui secundum episcopum, pro eius loci consuetudine, honore ceteris præstat: nisi ex priuilegio, aut consuetudine ad alium presbyterum ea cura pertineat.

Vt sanctissima eucharistia ad ægrotos summa cum religione deferatur; parochi populum sapissime hortentur, vt frequens semper prosequatur.

Quamobrem etiam sodalitates corporis Christi in parochiis instituant.

Cum vero deferenda erit, tum eum campanæ sonitu præmoneant.

Lumina, tintinnabulum, & decorum vasculum, velo etiam decenter contextum, ac præterea, vbi fieri poterit, umbellam adhibeant.

Duas autem sacre eucharistiæ particulas deferant:

ANNO
 CHRISTI
 1565.

ne , eis ad ecclesiam redeuntibus , populus inane vascu-
 lum adoret.

Quæ pertinent ad celebrationem Missæ.

PRÆCEPIT sacra Tridentina Synodus, vt, quæcum-
 que in Missæ celebrationem irrepsérunt a tanti sacrifi-
 cii dignitate aliena, ea episcopi tollere sedulo studeant.
 Quamobrem nos eiusdem Concilii decretum exequen-
 tes, vt sanctissimum Missæ sacrificium, in qua, illa Deo
 Patri placens hostia, Iesus Christus in odorem suauitatis
 offertur, singulari religione ac pietate, & a sacerdotibus
 celebretur & a populo colatur, hæc statuimus: Episcopus
 nosse studeat omnes qui in quauis ecclesia Missam celebra-
 re, vel sacerdotem, qui celebret, exhibere debeant: co-
 gatque suo officio satisfacere.

Nemo clericus, vel laicus in suis sæcularibus ecclesiis,
 capellis, vel oratoriis, quamuis ab ordinario probatis, et-
 iam si iuris patronatus sint, quemquam sæcularem, vel re-
 gularem sacerdotem celebrare patiatur; qui scriptam ce-
 lebrandi facultatem, singulis sex mensibus renouandam,
 ab episcopo non impetrarit.

Quod si quis onus recipiat ad tempus vel perpetuo ibi-
 dem celebrandi, vel eisdem locis inseruendi: hunc non ge-
 neratim, sed nominatim eorum locorum causa eiusmodi
 facultatem impetrare volumus. Qui contra præscriptam
 rationem vel celebrarit, vel, vt celebretur, permiserit, gra-
 uiter puniatur.

Clericis alienæ diœcesis rei diuinæ faciendæ facultatem
 ne permittat episcopus: nisi ostendant literas testimoniales
 seu dimissorias ordinarii sui, duobus tantum mensibus an-
 te, si in prouincia, si extra prouinciam in Italia, quatuor,
 sex vero, si extra Italiam datas; vel si eæ antiquiores sint,
 afferant etiam scriptum testimonium de vita, & moribus
 ab iis ordinariis, in quorum diœcesi post illud tempus ali-
 quamdiu permanferint.

Sacerdotes qui publice & notorie criminosi fuerint, a
 Missæ celebratione arceantur, nisi emendata vita sceleris
 maculam eluerint.

Facultates, cuicumque ab episcopis ad hanc diem con-
 cessæ, plures Missas eodem die celebrandi, posthac irritæ
 ac nullæ sint.

Nemini sine facultate, ab ordinario scriptis impetrata, in oratoriis sodalitarum secularium, quas confraternitates vocant, aliisque ecclesiis, capellis, aut oratoriis secularibus, quæ parochialis ecclesiæ finibus continentur, Missam celebrare liceat dominicis, & reliquis festis diebus: nisi absoluta concione, quæ inter Missam in parochiali ecclesia habebitur.

Missæ nec ante auroram, nec post meridiem, nisi ex causa iure permissa celebrentur.

In ecclesiis, ubi plures Missæ celebrari solent, is ordo seruetur, ut pro populi commoditate, prima diluculo, reliquis deinceps debito intervallo distributis, postrema autem, quo tardius liceat, celebretur. Quod si eodem tempore pluribus locis Missa celebranda sit, rationem ineant episcopi, ne sacerdotes inter se alius ab alio perturbentur.

Nullus sacerdos, quemadmodum a Tridentina Synodo statutum est, in priuatis ædibus, & omnino extra ecclesiam, & oratoria, quæ diuino tantum cultui dicata, & a locorum episcopis designata, ac visitata sint, Missam celebret.

Oratoriorum autem ædificationem, aut usum, ne facile, sed magna de causa permittant iidem episcopi.

In eis autem designandis, vel probandis, hæc seruent: Ne sint in interiorum ædium partibus, in quibus domini, vel familia frequentius versentur: sed commode, & honesto loco, a cubiculis, tricliniis, & ab aula separato, ad templi formam & regulam propius accedant.

Nec ita angusta sint, ut, qui Missam audierint, ad ostium, aut fenestram stare cogantur, aut denique ibi sacris interesse, ubi promiscue profanum aliquod exerceatur: quod fieri omnino prohibemus.

Cui autem id permixtum fuerit, is eo rarius utatur: ne distracti homines illa commoditate, ecclesiam Dei minus frequentent; quod exemplo etiam noceat aliis.

Ornamenta, & instrumenta altarium pro celebratione Missæ, pura ac munda sint: præsertim corporalia, ac purificatoria. Quamobrem etiam in vino albo, ubi possit, tantummodo ad Missæ sacrificium sacerdotes utantur. Calices ex metalli genere, iure permixto, adhibeantur, eoque preciosiori, quantum per facultates licuerit.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Die sabbati semper Missa de beata Virgine celebretur, nisi diei solennitas, vel ecclesiae institutum interdum obstiterit: quo casu eius omnino commemoratio fiat; nisi & id ecclesiae instituto impediatur.

Ne plures tribus, vel ad summum quinque, orationes, seu, ut vocant, collectae dici possint, nisi ubi ecclesiae institutum aliud postulet.

Tollant episcopi sumptuosa conuiuia, ludos, choreas, & omne inanium oblectamentorum genus, ceterosque omnes abusus, qui populi temeritate aut sacerdotum auaritia in noua, ut vocant, Missae celebrationem irreperunt: & in eos, qui in hoc genere aliquid peccarint, episcopus grauius animaduertat.

Magister caeremoniarum cathedralis ecclesiae eos, quibus prima Missa celebranda sit, & qui praeterea sacerdotes minus perite celebrant, Missae ritibus, ac caeremoniis instituat. Qui si huic muneri obeundo vnus par esse non poterit, aliis idoneis sacerdotibus episcopus eas officii partes deleget. Neque cuiquam primam Missam celebrare liceat, qui ab iis institutus non sit.

Præcipimus autem, ut sacerdotes in Missae celebratione caeremonias a Romana ecclesia institutas ad vnguem seruent, neque alias adhibeant.

Vt ab omni indecoro, & absurdo capitis, oris & reliqui corporis motu abstineant.

Vt cum, eleuatione peracta, sacra hostia mouenda, vel sumenda erit, ita moueant, ne iterum sustolli videatur.

Vt praeter institutum ecclesiae Romanae iis, quae secreto, vel quae palam dicuntur, quidquam addi, vel detrahi non liceat.

Vt quae palam pronuntianda sunt, distincte & clara voce dicant.

Vt secreta, quae vocantur, secreto etiam pronuntient.

Vt neque tardius, neque celerius, quam par sit, verba proferant.

Vt propter erroris casum, qui in omni parte Missae grauis, in ipsa vero consecratione grauissimus est, Missam legant, non memoriter dicant, aut canant.

Vt operto capite celebrare non audeant.

Vt quo puriores ad diuinam rem faciendam accedant,

faltem singulis hebdomadis peccata sua confiteantur: nisi eos ob mortalis peccati culpam frequentius id facere oportuerit.

ANNO
CHRISTI
1565.

Vt antequam celebrent, se colligant, & orantes mentem in tanti ministerii cogitatione defigant. Quod vt commodius fieri possit; curent episcopi, vt in singulis cathedralium, collegiarum, & parochialium ecclesiarum sacristiis singulæ cellulæ ad hunc sacerdotum orandi & meditandi vsum instituantur.

Vt antequam ad altare accedant, Missam perlegant, & singulas partes ita præparatas & notatas habeant, vt celebrantes neque errent, neque hæreant.

Vt facris vestibus induti cum nemine colloquantur, neque loquentibus dent aures, mentemque & oculos ab omnibus amoueant, quibus distrahi possint, neque a sacristia exeant, nisi cum ad altare eundum erit, quod tum grauius & modeste fiat.

Vt pileum, birretum, aut subbirretum, chirothecas, sudariolum, aut quodcumque denique huius generis in altari ne ponant.

Vt ibi ne in mora sint sacrificio, cuiusuis expectandi gratia. Neve ob eandem causam, Missa inchoata subsistant, aut eius initium repetant. Neve, si parochi sint, cuiusquam gratia, metuue Missam anticipent, aut differant: sed illam ea potissimum hora celebrent, quæ populo magis accommodata sit. Neve concionem, quam in ea habere debent, vlllo modo omittant. Quod si forte quispiam imperio quodam, aut contumelia, aut minis, aut vi contenderit, vt sacerdos quidquam contra quam hoc decreto sancitum est, faciat: si clericus sit, & beneficium obtineat, eo priuetur: si non habet beneficium, ne habere quidem ad quinquennium possit: si laicus, re ipsa iam tunc excommunicationis pœnam subeat: neque ad decennium feudi, aut emphyteusis nomine quidquam ab ecclesia consequi possit.

Vt peracta Missa, pro summi beneficii munere Deo gratias agant.

Ne sacerdotes, cum in fine Missæ fuerint, vel eorum ministri, recedant ab altari. Neve vasa, aut linteolos sacros colligant. Ne cuiquam reitollendæ, vel mouendæ causa manus admoueant.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ne candelas restinguant : nisi absoluto euangelio , quod post benedictionem dicitur.

Celebranti sacerdoti vnus saltem minister adsistat , if- que clericus , vbi possit , & talari veste & superpelliceo in- dutus.

Ministri candelas accendant , missale & vrceolos & alia quæ ad Missæ ministerium requiruntur , prius suis locis in altari collocent , quam eo sacerdos accedat : quem , nisi his omnibus præparatis , confessionem ordiri omnino prohi- bemus.

Sacerdote rem diuinam faciente , ministri per ecclesiam ne vagentur ; neve dent operam colloctionibus , aut can- delis venditandis , sed composito corpore , nullo gestu , mo- deste , vt debent , sacerdoti adsistentes inseruiant.

Moneant parochi frequenter patres familias , vt filios & famulos , quos in bestiis pascendis occupant , saltem diebus festis Missæ iubeant interesse.

Vidua ob maritorum mortem ad summum ne mensè amplius sint sine Missæ auditione . qua in re nulla valeat ex- cusatio cuiusuis consuetudinis , quam irritam decernimus . eas item episcopi , etiam censuris ecclesiasticis , id facere cogant.

Parochi populum frequenter hortentur , vt in sua paro- chia festis diebus Missam audire ne omittant . Moneantque eum diligenter , debere vnumquemque , vt a sacra Tri- dentina Synodo traditum est , in parochiam suam , vbi id fieri commode potest , conuenire ad audiendum verbum Dei.

Fideles , cum Missæ interfunt , eodem vestitu sint , quo in publicum prodire solent , & ita se componant , vt corpo- ris habitu animi religionem præ se ferant.

Ne in foribus ecclesiæ , vel extra subsistant , nisi neces- sitatis causa.

Aperto capite sint ; & , quo tempore a sacerdote con- fessio dicitur , & grauiora Missæ mysteria peragantur , sint flexis genibus.

Ne ita prope ad altare accedant , vt indecorum sit , & sa- cerdos pertubetur.

Ne prius discedant , quam sacerdos euangelium , quod post benedictionem dicitur , absoluerit.

Quæ pertinent ad sacramenti penitentiae administrationem.

ANNO
CHRISTI
1565.

INNOCENTII tertii constitutionem, in generali Concilio editam, qua sancitum est, ut fideles, saltem semel in anno, proprio parochio peccata sua confiteantur, inuiolate omnes seruent.

Salutarem eiusdem Innocentii constitutionem, eo item Concilio latam, nos ad vsus reuocantes præcipimus, ut medici ad ægros in lecto iacentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos plane moneant, ut idoneo confessori de eorum peccatis confiteantur.

Quibus etiam denuntient, se, nisi id quadridui spatio ad summum præstiterint, eorum curationi defuturos, parochum etiam curabunt certiores fieri de eo, qui in eius parochia morbo affectus teneatur; qui pro sui officii munere, statim ægrum conuenire, & cum eo agere debet, ut per hoc sacramentum Deo reconcilietur.

Iubemus autem medicos excommunicationis poena iis præposita, quam iure ipso subeant, si secus fecerint, transacto quadriduo ab illorum curatione omnino abstinere, nisi certo cognouerint, eos postquam in eam febrim, morbumve inciderunt, confessos esse; aut episcopo, siue, cui episcopus eius rei facultatem dederit, aliud ex iusta causa videatur.

Hortamur denique omnes, quos aliqua de ægrotis cura attingat, ut nullam occasionem omittant inculcandi eis, quæ ad animæ salutem pertineant.

Episcopi in suis cathedralibus ecclesiis, Tridentini Concilii auctoritate, penitentiarium intra tres menses instituant cum vnione præbendæ, quæ primo quoque tempore vacauerit. Negligentes proxima prouinciali Synodo prætermisisti officii rationem reddent.

Qui parochialem ecclesiam non obtinent, etiam si regulares fuerint, confessiones ne audiant, quemadmodum statuit Tridentina Synodus; nisi episcopi scripto approbati fuerint. Qui contra fecerit, excommunicationis poenam subeat.

In iis probandis hanc rationem habeant episcopi, ut pii, bene morati, docti, prudentes, patientes, de animarum salute solliciti, & fideles custodes sint eorum quæ in confessione dicuntur; prouecta etiam ætate, præsertim illi,

ANNO
 CHRISTI
 1565.

illi, quibus confessiones mulierum erunt audiendæ.

In foribus sacristiæ cuiusvis ecclesiæ, vbi confessiones audiri, & confessores plures esse solent, affigatur tabella, in qua nomina & cognomina confessorum approbatorum descripta sint.

Iubeat episcopus clericos frequenter audire magistros, qui casus conscientiæ in monasteriis, vel vbiuis, eius iussu interpretentur.

Confessores omnes casus summo pontifici & episcopis quauis ratione referuatos scriptos apud se habeant; ne quid per incuriam sibi facultatis assumant.

Sacerdotes, nisi ex causa necessaria, mulieres ante solis ortum, vel post eius occasum, confitentes ne audiant. Neve in cellis, sed publice in ecclesia, in sedibus, in quibus tabella omnino inter confitentem & confessorem interiecta sit. Huiusmodi autem sedes in ecclesiis ab iis, ad quos pertinet, constituendas episcopi quamprimum curabunt.

Nec sine causa necessaria in priuatis ædibus cuiusquam maris, vel feminæ confessionem audiant.

Parochi sæpe cohortentur & moneant fideles, ne confessionem, quæ paschæ tempore fieri debet, vsque ad sanctam hebdomadam differant.

Caueant curati ne iis temporibus, quibus confessiones frequentiores esse solent, præcipue per octo dies ante natalem Domini, & a dominica passionis vsque ad resurrectionis octauam, etiam alio ad funera, & alia sacra officia vocati, illud audiendæ confessionis munus in sua ecclesia, sine causa necessaria prætermittant, aut vlllo modo differant.

Ad sacramentum poenitentiae, quo a peccatis liberamur, nemo sine debita præparatione accedat, vt in spiritu humilitatis, & amaritudine animæ suæ, non expectata confessoris interrogatione, ipse peccata sua confiteri possit: cuius tamen diligentia adiuuandus erit, vbi aliqua in parte deficere videbitur.

Caueant confessores ne ante debitam satisfactionem illos absoluant, quibus, cum facultas adsit aliena restituenti, vel legata, quæ ad pias causas facta sunt, persoluendi, illisque vt id facerent superiori confessione præceptum sit, præstare tamen neglexerunt; exceptis iis, qui periculose

agrotant, quos tamen moneant, vt quod debent quam primum persoluant.

ANNO
CHRISTI
1565.

Et quia interdum in falsi testis manu est, vt non solum facultatibus homines, sed etiam existimatione ac vita spoliarentur; idcirco neminem absoluant, qui falsum testimonium in iudicio, alterius detrimento dixerit; nisi prius dato damno, quatenus id sarciri poterit & violata illius existimationi satisfecerit.

Ne illum quidem absoluant, qui post publicum episcopi monitum de indicandis rebus amissis, quid de iis sciat non indicarit, nisi hoc officium ante persoluerit. Iidem omni adhibita diligentia conscientiam examinent singulorum, qui fenerantur & qui iniquos contractus exercent: neque quemquam in his casibus absoluant, nisi debita restitutio, aut satisfactio ex Canonum prescripto prius intercedat.

Ad eorum etiam criminum, quae infra ordine adscribuntur, licentiam rescandam, prohibemus ne confessores quemquam vllis iis criminibus alligatum absoluant, nisi facultas eis ab episcopo permessa sit: cuius potestati & eorum sacerdotum, quos ipse ei muneri praeposuerit, eiusmodi absolutionem, in sua cuique dioecesi, reseruamus.

Raptores virginum.

Qui moniales violarint.

Qui abortum procurarint.

Qui secundo, vel propinquiori cognationis gradu incestum admiserint.

Incendarios & qui damni, iniuriaeve causa vites, vel arbores alienas inciderint.

Ecclesiam polluentes.

Homicidas voluntarios.

Qui parentes percusserint.

Qui locis piis infantes exposuerint, cum habeant vnde ipsos alant, neque eorum locorum damnum resarcierint.

Notarios, qui legata ad pias causas facta non denuntiarint, ex nostri decreti prescripto.

Qui ad magicas artes, veneficia, superstitiones, & alia huius generis, eucharistia, sacrisve rebus abutuntur.

Qui stateras, mensuras, monetasve adulterarint, corruperintve.

Confessores Canones poenitentiales bene nouerint; &

ANNO
 CHRISTI
 1565.

de poenitentia, quam cuique peccate præscripserunt, confitentes admoneant: vt tanto diligentius a peccatis cauere studeant, quanto in poenitentiis Canonum mitigandis benigniorem in se ecclesiam experiuntur.

Iidem, quemadmodum a sancta Tridentina Synodo iussum est, publice peccantibus publicam poenitentiam imponant, neque illud publicæ poenitentia genus, nisi data ab episcopo facultate, secreta alia poena commutare audeant.

De ieiunio.

SANCTA Tridentina Synodus pastores omnes hortatur, atque obtestatur, vt omnem adhibeant diligentiam ad fideles cohortandos, vt ea, quæ ad domandam carnem conducunt, præsertim ciborum delectum & ieiunium omni studio amplectantur. Itaque eius nos auctoritati & sacrorum Canonum decretis innitentes edicimus, vt omnes carne, ceterisque omnibus, quæ a carne trahunt originem, vt ouis, lacte, caseo, butyro & huiusmodi per totam quadragesimam abstineant;

Sciuntque singulis quadragesimæ diebus, dominicis exceptis, ieiunii lege se obstrictos esse, sunt enim illi quadraginta dies, quasi totius anni decima quædam, quæ oblatione ieiunii, pro fidelium omnium salute, Deo consecratur.

Vt per sacra quatuor anni tempora, vigiliis natalis Domini, assumptionis beatissimæ virginis Mariæ, beatorum apostolorum (exceptis Ioannis euangelistæ & Philippi & Iacobi vigiliis) item diei festi omnium sanctorum, natiuitatis Ioannis Baptistæ & beati Laurentii, ieiunium feruent.

Vt triduo etiam rogationum post ascensionem Domini, ex veteri instituto, in Mediolanensi ecclesia ieiunium adhibeatur.

Edicimus præterea, vt in prouincia nostra, proxima quarta feria post quinquagesimam, omnes quadragesimalis obseruantia initium faciant, præter ciuitatem Mediolanensem, easque diocesis partes, vbi ex diui Ambrosii instituto diuina officia celebrantur.

Illorum vero damnamus ingluuiem, qui primis quinque quadragesimæ diebus, Romanæ ecclesiæ more insti-

tutis, Mediolanum se conferunt, patriæ ritum in ieiunio, & ciborum abstinentia fugientes.

ANNO
CHRISTE
1565.

Caueant autem ieiunii cultores, ne, dum vetitis cibis abstinent, aliarum rerum delicias, luxuriamque confectentur; imo vero moderato cibo & potu carnis vitia coerceant, vt liberi mentes ad cælestium rerum amorem & contemplationem erigant; & ad pietatis opera expediti inueniantur.

Ab his autem omnibus eos excipimus, quos vrgens necessitas, vel imbecilla ætas a ieiunii lege eximit; eos etiam qui euidentis morbi, alteriusve iustæ causæ excusationem habent; sed horum iudicium episcopo tantum, vel iis quos ei muneri ipse præfecerit, scripto faciendum relinquimus; idque quod ad morbum attinet, de medici consilio.

Quod autem ex diuinarum literarum sententia parum homini prodest, se per ieiunium cibo temperasse, si animus in peccatis sit intemperans; idcirco fideles in ieiunio præcipue studeant, vt dum caro ab alimentis abstinet, mens pariter a culpa ieiunet; omnesque in Dei laudibus, elemosynis, aliisque piis officiis occupentur: hoc est enim ieiunium quod se Dominus Isaia ore delegisse testatur.

Quæ pertinent ad extremæ vnctionis administrationem.

EXTREMÆ VNCTIONIS sacramentum curet parochus, vt ægroto, dum integris est sensibus, adhibeatur.

Item cum ad vngendum infirmum accesserit, diligenter eum consoletur & hortetur vt bono animo sit; & a curis ac desideriis huius vitæ ad cælestis beatitudinis cogitationem erigat; vt abiecto mortis metu, se a Deo in æternam requiem vocari gaudeat.

Omnes vero, qui adsunt, moneat, vt preces Christo Domino pro eo faciant.

Quæ ad sacramenti ordinis administrationem pertinent.

ACCURATE complexa est Tridentina Synodus omnem diligentiam rationem quam in conferendis ordinibus adhibere debeant episcopi, vt ecclesiæ idoneos sacerdotes & alios ministros habeant: quamobrem eos tantum admonendos duximus, vt idem studium in exequendo præstent, quod in præcipiendo adhibitum esse omnes intelligunt.

Quod a Tridentina Synodo sancitum est, ne in confe-

ANNO CHRISTI 1565. rendis ordinibus episcopi, & eorum ministri quidquam, etiam sponte, quauis de causa datum, accipiant; id & ipsi inuiolate seruent; & a suis cubiculariis, ceterisque familiaribus seruandum curent.

Archidiaconus cuiusque cathedralis ecclesie, si ea ecclesia archidiaconum habeat; sin minus is, qui proximum post episcopum in ea ecclesia dignitatis gradum obtinet, infra sex menses librum conficiat, in quo diligenter describat clericorum omnium saecularium nomina, & quo quisque ordinis gradu sit, ac deinceps reliquorum tam saecularium, quam regularium, qui clericatum, vel aliquem ex minoribus, maioribusve sacris ordinibus assumpserint, locum etiam, & tempus.

Quicumque vero posthac in nostra prouincia a suo episcopo, vel eius permisso ab alio, etiam extra prouinciam, in clericalem militiam adscriptus fuerit, vel altiorem ordinis gradum ascenderit: ad mensem ex eo die, quo ordinem suscepit, nomen suum in clericorum librum referendum curet.

Eum autem librum idem diligenter custodiat, in quem quidquid singulis annis retulerit, id episcopo describendum dabit; vt eius libri exemplum etiam in episcopalibus aedibus asseruetur.

De seminario clericorum.

MANDATVM est a sacro Tridentino Concilio prouincialibus Synodis, quamprimū in eam curam incumberent, vt seminarium clericorum, vbicumque id fieri posset, constitueretur, omnique ratione propagaretur: quamobrem etiam illis facultatem dedit moderandi, & augendi omnia, & singula, quae pii & sancti huius operis institutionem & progressionem adiuuare possent. Itaque nos prouinciae nostrae statu, & ecclesiarum, ac beneficiorum genere diligenter considerato, duximus ad hanc rationem confugiendum esse, vt detrahamus, quemadmodum iam nunc detrahimus, decimam partem fructuum cuiuslibet mensae episcopalis, & capituli, & quarumcumque dignitatum, personatum, officiorum, praebendarum, portionum, abbatiarum, & prioratum cuiuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis vel conditionis fuerint, etiam hospitalium, quae dantur in titulum vel administrationem, iuxta constitutio-

nem Concilii Viennensis, & beneficiorum quorumcumque, etiam regularium, etiam si iurispatronatus cuiuscumque fuerint, etiam si exempta, etiam si nullius diocesis, vel aliis ecclesiis, monasteriis vel hospitalibus, & aliis quibusvis locis piis, etiam exemptis annexa, & ex fabricis ecclesiarum, & aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis ecclesiasticis redditibus, seu prouentibus, etiam aliorum collegiorum; in quibus tamen seminaria discentium, vel docentium, ad commune ecclesie bonum promouendum actu non habentur, hæc enim exempta esse volumus, præterquam ratione reddituum, qui superflui essent, ultra conuenientem ipsorum seminariarum sustentationem, seu corporum, vel confraternitatum, quæ in nonnullis locis scholæ appellantur, & omnium monasteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus subsidia ecclesiastica solui solent, & milites cuiuscumque militiae, aut ordinis pertinentibus (fratribus sancti Ioannis Hierosolymitani dumtaxat exceptis) eamque superscriptorum fructuum decimam sic detractam, seminariis, singulis prouinciæ nostræ diocesis erigendis, seu iam erectis, applicamus & incorporamus.

Possessores autem huiusmodi beneficiorum ad eandem fructuum decimam non modo pro se, sed pro pensionibus, quas alii forsitan ex dictis fructibus soluant, retinendo tamen pro rata quidquid pro dictis pensionibus illis erit soluendum, omnino teneri volumus, & mandamus eiusdem Tridentini Concilii auctoritate quibusuis, quoad omnia, & singula suprascripta priuilegiis, & exemptionibus, etiam si singularem derogationem requirerent, consuetudine etiam immemorabili, & quauis appellatione, & allegatione, quæ executionem non impediat, non obstantibus.

Hanc autem fructuum decimam iuxta maiorem singulorum beneficiorum taxationem, quæ hæctenus facta reperitur, exigi iubemus. Quod si aliqua beneficia non reperiantur taxata; episcopi de consilio eorum, qui sacre Tridentinæ Synodi iussu ad id munus delecti fuerint, ea taxent.

Quam decimam duobus terminis intra sequentem annum 1566. & deinceps singulis annis eodem modo solui vo-

ANNO
 CHRISTI
 1565.

lumus, si quis huius anni taxationem a se impositam exigere cœpisset, eandem exactionem prosequatur; deinceps vero hanc exigendi rationem a nobis præscriptam seruabit.

Præterea damus auctoritatem singulis prouinciæ nostræ episcopis, vt de eorum qui huic muneri præfecti erunt, consilio, & metropolitani scripto consensu, possint eam decimam augere, ac perducere vsque ad decimam veri anni redditus, & imminuere vel vniuersè vel sigillatim; atque iis etiam beneficiis, quæ tenuiora fuerint, præsertim curatis, totam omnino exactionem remittere.

Decernimus item, vt episcopi, ex auctoritate eiusdem Concilii Tridentini, intra sex menses ecclesiastica aliqua simplicia beneficia, cuiuscumque qualitatis & dignitatis fuerint, vel etiam præstimoniam, vel præstimoniales portiones nuncupatas, & etiam nondum vacantes, huic collegio seu seminario applicent & incorporent; ea videlicet quæ illis seminario magis opportuna & idonea videbuntur: sine tamen cultus diuini detrimento, & beneficia obtinentium præiudicio.

Quod si episcopi illorum beneficiorum fructus ad id pium opus non satis esse animaduernerint, dispiciant si quæ alia sint, quæ seminario attribui possint. Deque his metropolitanum admoneant, qui, vt res ex sententia confici possit, a sanctissimo domino nostro opem implorandam, & eius auctoritatem interponendam curabit.

Hæc autem vnio beneficiorum ex præscripta Concilii Tridentini formula locum habeat etiam si beneficia sint reseruata, vel affecta; nec per resignationes ipsorum beneficiorum vniones & applicationes suspendi, vel impediri possint; sed omnino quacumque vacatione, etiam si in curia effectum suum sortiatur, & quacumque constitutione non obstante; succedente vero casu, quo per vniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, vt supra, detracta, & incorporata, ab episcopo, prout res exegerit, in totum, vel pro parte ad ratam remittatur.

Quæ pertinent ad collationem beneficiorum.

INTERDICIMVS & iis, qui ius habent conferendi quæcumque beneficia ecclesiastica, seu eis prouidendi,

aut ad ea eligendi, præsentandi, vel nominandi, & eorum ministris cuiusvis generis, ne quidquam per quamvis causam eius rei gratia ab aliquo, cui ecclesiasticum beneficium quavis ratione tribuatur, ne sponte quidem datum, accipiant.

Neve ita detur beneficium cuiquam, vt is ad nutum eius qui dederit, vel cuiusvis alterius, postea cedat.

Neve in eo dando vlla fructuum pars ab episcopis, & inferioribus, contra sacrorum Canonum instituta, quavis etiam pietatis specie reseruetur.

Qui ex iis, quos diximus, fecus fecerit, iure ac facultate eligendi, nominandi, vel præsentandi deinceps vti non possit.

Qui vero beneficium conditionibus eiusmodi acceperit, sciat ex sacrorum Canonum decretis, se nullum in eo ius adeptum esse; atque ideo fructus suos non facere; quosve perceperit, sine conscientia labe retinere non posse; ad eorumque restitutionem compellatur.

Omnes item ii ceteras pœnas dent, simoniacis a sacris Canonibus, & constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. constitutas; & quas episcopi præterea de iis sumendas iudicauerint.

Eandem Pii constitutionem episcopi semper in diœcesana Synodo, ac bis quotannis in celebrioribus suæ diœcesis opidis publice recitari iubeant.

Neminem autem vel præsentatum, vel nominatum, vel electum, vel ab inferioribus prouisum prius admittant, aut instituant episcopi, quam infrascriptum iusiurandum ab eo exegerint: Ego N. præsentatus, vel electus, &c. ad beneficium N. iuro per sacrosancta Dei euangelia, quæ meis manibus tango, neque me beneficii obtinendi causa aut vt ad id præsentarer, vel nominarer, &c. neque quemquam alium meo nomine, aut consentiente, vel sciente me, quidquam collatori, patrono, seu alii cuiquam ea de causa promississe, aut dedisse, aut compensasse, aut prius datum confirmasse, vel apud quemquam deposuisse. Neque mutuo dedisse, vel locasse, vel prius mutuo datum, commodatum, locatum, aut quocumque modo debitum remisisse, aut relaxasse; nec de domibus, terris, prædiis, redditibus eius ecclesiæ, fructibusve, decimis, aut oblationibus eiusdem

ANNO
 CHRISTI
 1565.

dem præteritis, præsentibus, ac futuris donationem, remissionem, locationemve fecisse, promississe, aut iniuisse; aut alium, mandante, vel consentiente me, promississe, fecisse, aut iniuisse. Ita me Deus adiuuet, & hæc sancta Dei euangelia.

Notariis, scriptoribus, aliisque episcopi ministris pro omnium opera, sumptu, ac labore, in conficiendis literis, quibus beneficii collatio, confirmatio, institutio, prouisio continetur, non plus duobus aureis ad summum persoluatur.

Episcopi munus erit cauere, ne propter iuris patronatus occasionem pluris aliquanto res cui illud ius annexum est vendatur, aut transferatur; si qui vero nihilo minus ita vendiderint, pœnas contra simoniacos editas incurrant.

Ne redimendæ vexationis specie in causis beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem iure permissis, pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi episcopi consensus accesserit: cuius partes erunt, & perspicere diligenter an subsit aliqua fraus, & ubi rem fraude carere, & iure permissam esse cognouerit, non denegare ei qui petierit facultatem se a vexatione liberandi. Qui contra quam decretum a nobis est fecerit, episcopi arbitrio plectatur; &, quod actum fuerit, irritum sit ac nullum.

Vt omnis ad simoniam aditus intercludatur, statuimus vt non solum auctores simoniæ, sed eius internuntii, & interpretes, notarii etiam, qui simoniaca instrumenta conficiunt, iisdem pœnis teneantur, quibus addicti sunt ii qui per simoniam contraxerint.

Iis etiam pœnis comprehendi volumus eos, qui scientes inter eos, qui contrahunt, simoniacam pactionem intercedere, in eorum gratiam sua beneficia obligant.

Monemus & obtestamur episcopos, aliosque, quibus est ius conferendi beneficia, vt familiaribus suis certam mercedem constituent; ne illi hoc subsidio destituti, beneficia ecclesiastica, tamquam suæ operæ, & laboris precium, præcipue sibi proponant: fraudari tamen ecclesias nolumus probatorum hominum ministerio, si qui sint in eorum familia, quorum doctrinæ & pietati vtiliter sacrum munus committi possit.

Qui beneficium ecclesiasticum vacans multis & ambigiosis precibus per se vel per alios petierit, eo facto ita reddatur indignus, vt per biennium in eum neque illud, neque aliud beneficium conferri possit.

Eamdem pœnam illis proponimus, qui beneficia ecclesiastica, quæ nondum vacent, postularint; præter eas, quæ a sacris Canonibus huic iniquitati constitutæ sunt.

De edicto proponendo in examine eorum, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis.

QVIA sacrum Tridentinum Concilium ad prouinciales Synodos illam cognitionem reiecit, an expediat, vt ii, qui præficiendi sunt parochialibus ecclesiis, ad examen vocandi sint per edictum; re diligenter considerata, statui- mus vt, cum primum episcopus parochialem ecclesiam vacare cognouerit, intra triduum ad cathedralis & vacantis ecclesiæ ianuam publicum edictum per totos decem dies, vel aliud longius tempus, eiusdem episcopi arbitrio, propositum esse iubeat; quo omnes inuitentur qui volent examinari, vel alios examinandos nominare: vt tranfacto præstituto tempore, examen confici possit: ac deinde or- bato gregi ex ea formula, quæ in dicto Concilio præscripta est, idoneus rector præficiatur.

De examine & inquisitione in promouendis ad cathedrales ecclesias.

QVONIAM statuit sancta Tridentina Synodus, vt in prouinciali Synodo forma examinis, seu inquisitionis, aut instructionis natalium, vitæ, ætatis, doctrinæ atque aliarum omnium qualitatum, quas sacri Canones, & ipsa Tri- dentina Synodus in promouendo ad episcopatum postu- lant præscribatur: nos hanc formulam sanctissimi domini nostri arbitrio comprobendam proponimus.

Cum examen de aliquo ad episcopatum prouinciæ no- stræ promouendo faciendum erit, episcopus, in cuius diœcesi is maiorem eius anni partem versatus fuerit, man- dato a summo pontifice accepto, ex quinque probatis & doctis ac iuratis, omnique exceptione maioribus testibus, de eius fide, vita, & moribus cognoscat in hunc modum.

An sit bonæ existimationis.

An hæresis nomine, aut schismatis suspectus sit.

An hæreticorum libros legerit, habeatve.

ANNO
CHRISTI
1565.

An cum hæreticis versatus fuerit , aut eis aliquo modo fauerit.

An statuto ecclesiæ tempore confiteatur , & eucharistiam sumat , ac Missæ interfit.

An sacris ordinibus sit initiatus , & quampridem.

An sit criminofus , vel vitio aut infamia notatus.

An cum aliquo inimicitias gerat capitales , & præsertim in loco episcopatus.

An filios habeat non legitimos , & cuius ætatis , & quot.

An familiam suam prudenter & catholice regat.

An bigamus sit.

An excommunicatus , aut suspensus.

An apostata.

An ei publica pœnitentia imposita fuerit.

An aliquando insanierit , aut a dæmone vexatus fuerit.

De natalibus vero , ætate , gradu , & corporis habitu , a duobus , vel tribus testibus fide dignis , vel ex instrumentis publicis hoc modo cognoscat.

An ex legitimo matrimonio natus sit.

An hæretici filius neposve sit.

An trigessimum annum confecerit.

An in vniuersitate studiorum magister , siue doctor , aut licentiatus in sacra theologia , vel iure canonico , merito sit promotus , aut publico alicuius academix testimonio idoneus ad alios docendos ostendatur.

Et , si regularis fuerit , an a superioribus suæ religionis similem fidem habeat.

An aliquo vitio , vel insigni deformitate corporis , & in qua parte laboret.

An comitali morbo tentetur.

De doctrina autem sic periculum faciat.

Adhibitis tribus theologiæ , totidemque iuris pontificii peritis , quos , si ibi non fuerint , ex vicinioribus locis accersat , promouendum vndecumque euocatum interroget.

Quid differant inter se sacramenta veteris & nouæ legis.

Quot sint ecclesiæ sacramenta , & quomodo singula nominentur.

Quæ sit eorum materia , forma , minister.

Quod officium presbyteri , diaconi , & subdiaconi , quodve minorum ordinum.

Quæ præcepta diuina, quæue consilia euangelica.

Duos item locos ei proponet interpretandos, alterum veteris, alterum noui testamenti, a mane ad vesperam dato spatio cogitandi.

Quibus interpretatis, percunctantibus etiam aliquid de iure pontificio, ita respondebit, vt etiam si theologus sit, tamen se iuris canonici in iis quæ ad episcopi munus pertineant, non omnino rudem esse ostendat.

His confectis, ex formula præscripta a sanctissimo domino nostro, coram eodem episcopo fidei professionem faciat.

Quod si promouendus in pluribus ciuitatibus, vel diocæsisbus proximum triennium moratus fuerit, eius fidem, vitam, & mores, illi etiam episcopi, in quorum locis sex menses manserit, a summo pontifice admoniti, vel ab eo, qui processum confecerit, rogati, suo testimonio comprobent: idque scriptum ad eundem mittant, a quo processus confectus sit. Is vero acta hæc omnia in publicum instrumentum relata ad sanctissimum Romanum pontificem obsignata quamprimum mittat.

De vita & honestate episcoporum & clericorum.

PIE ac sapienter sancta Tridentina Synodus, duce Spiritu sancto, ecclesiæ vtilitati consuluit, cum episcopis, & reliquo clericorum ordini certas officiorum vias, rationesque præscripsit; quibus intelligerent, se, cum in Dei militiam adscripti sunt, non ad commoditates, aut voluptates, sed ad labores, ac sollicitudines vocatos esse: & in iis numerari, quos dedit Deus, quosdam quidem apostolos, quosdam autem prophetas, alios vero euangelistas, alios autem pastores & doctores ad consummationem sanctorum, in opus ministerii, in ædificationem corporis Christi. Quare ipsis diligentissime prouidendum est, ne a recta viuendi via, & ab officii sui ratione deflectant; ne quidquam præ se ferant, quod non simplex, castum, integrumque sit; vt modestiæ, frugalitatis, benignitatis, & quæ nos Deo tantopere commendat, sanctæ humilitatis ac virtutum omnium ceteris exempla præbeant. Est enim vberissima docendi ac pascendi ratio eorum, qui pietatem, quam profitentur, vitæ integritate & innocentia comprobant: & quæcumque verbis alios docent, ea factis exprimunt suis: non

ANNO
 CHRISTI
 1565.

iam quæ sua sunt quærentes, sed quæ Iesu Christi. Id autem cum omnium clericorum professio requirat, tum maxime episcoporum dignitas postulat, qui cum sint mundi lumina, religionis ac pietatis exemplo ceteris præluce debent; neque committere, vt vlla in parte Dei lucem, in ipsis collocatam, propriis tenebris obscurare videantur: qua in cogitatione obeundi sui muneris, illam episcopi perfectam imaginem, digito Dei ab Apostolo descriptam, assidue sibi proponent: *Oportet episcopum irreprehensibilem esse, sobrium, prudentem, ornatum, pudicum, hospitalem, doctorem, non uolentem, non percussorem, sed modestum, non litigiosum, non cupidum, sed domui suæ bene præpositum.* Hæc autem clericorum, maximeque episcoporum studia & officia, si reliquorum oculis, auribusque obseruabuntur: profecto efficient, vt illi glorificantes Patrem qui in cælis est, magis etiam vitæ exemplis, quam doctrinæ præceptis ad imitationem virtutis incitentur. Itaque nos, qui eo consilio huc conuenimus, vt quæ a sacra Tridentina Synodo sancita sunt, exequentes prouinciæ nostræ mores ad optimam Christianæ religionis disciplinam conformaremus; ecclesiasticis hominibus certas recte pieque viuendi formulas constituimus: quas partim a sacra Tridentina Synodo summatim expositas latius explicauimus; partim haustas ex veterum Canonum fontibus, eiusdem Concilii auctoritate reuocauimus ad usum, utilitatemque nostrum hominum; nonnullis etiam additis, quæ maxime ad huius temporis statum rationemque pertinere videbantur.

De frequenti diuini sacrificii oblatione.

CUM pontifices, vt inquit Apostolus, ex hominibus assumpti, pro hominibus constituentur in iis, quæ sunt ad Deum, vt offerant dona & sacrificia pro peccatis; episcopus dominicis & reliquis festis diebus, nisi iure impediatur, Missam celebret.

Tridentini etiam Concilii auctoritatem secuti, præcipimus sacerdotibus reliquis, cuiuscumque gradus, conditionis & dignitatis illi sint, vt iisdem diebus Missam celebrare ne omittant.

Curatis vero, vt præterea ter in hebdomada, aut eo etiam sæpius, quo vel loci consuetudo, vel necessitas cre-

briorem diuini sacrificii vsum postulabit. Ceteris etiam clericis, vt singulis mensibus diaconi quidem, & subdiaconis saltem; qui vero in minoribus aut etiam clerici tantum sunt, semel sacram eucharistiam sumant.

Qui sine necessaria causa id facere omiserint, parochus eos sui officii admoneat; &, nisi paruerint, ad episcopum deferat.

De dignitate ab episcopo retinenda.

ALIENVM est valde ab episcopali dignitate; si episcopi in consuetudine principum sese deprimant & abiiciant.

Ne igitur principibus accumbentibus stent ipsi.

Ne eo quidem nomine, quod, sumpto a principibus cibo, Deo gratias agere debeant.

Neque inter Missam, pacem, aut missale illis exosculandum præbeant.

Denique seruent cetera omnia, quæ illis sacra Tridentina Synodus ea dere grauissimo decreto præcepit.

Principes autem summo studio cohortamur, vt meminerint episcopos eos duces esse, quorum cura & vigilantia fideles ad calorum regnum diriguntur: Quamobrem eos quo debent honore prosequantur.

Qui clericus episcopo, vel alii superiori cuiusvis generis, quem reuereri, & colere debet, maledixerit, episcopus in eum ex sacris Canonibus animaduertat.

De episcopi vestitu.

EPISCOPVS non profano ornatu, aut apparatu, sed fidei & vitæ splendore sibi auctoritatem quærere debet.

Itaque in vestitu sericum non adhibeat.

Non preciosis pellibus vtatur.

Vnguenta ne sumat, neve alias odorum suauitates consecretur.

Sit annulo episcopali contentus.

Ne mulæ, aut equo episcopali stragulum & ornamentum ex villuto, aut serico, sed ex corio factum aut lana adhibebit.

Ephippiis aut calcaribus, aut frenis inauratis non vtetur.

Lineam tunicam, quam rochetum appellant, ex decreto Innocentii III. in Concilio generali, in ecclesia & in publico habeat.

Sine talari tunica, quæ ad collum adstricta sit, ac moze-

ANNO
CHRISTI
1565.

ta, neque e cubiculo exeat: neque quemquam, nisi ex familia, admittat, neque eum vestitum ante noctem, vel nisi dimissis omnibus, deponat.

Vestes quibus priuatim vtetur, tales omnino sint, vt modestiæ & grauitati consulatur.

In itinere quoque tam in diœcesi, quam extra, eum vestitum habeat, ex quo illum esse episcopum appareat.

De episcopi supellectili.

IN eius supellectili nihil aureum, aut argenteum fit, præter leuissima ac tenuissima quædam instrumenta ad cibum ori admouendum comparata.

Nihil auro, argenteo ornatum.

Nihil sericum, aut serico distinctum.

Non colorum varietas.

Non aulæa, aut tapetia.

Nihil acu pictum.

Nihil varie textum.

Nihil studiosius elaboratum.

Denique non pluris fit artificium & manuprecium, quam rei necessitas postulet.

Simplici tantum corio, aut panno mensas aliave sternere liceat.

Signa & tabulas profanarum rerum reiiciat.

In ædibus duo tantum loca vestiri possint, quæ attributa sint episcopo: alter eius valetudinis causa, alter eorum gratia, qui ad episcopum conueniunt.

Liceat etiam & hospitem gratia, qui accipiendi sunt, habere necessarios apparatus, non tamen diuersi generis, nec maioris precii, quam eos, qui ad ipsius usum conceduntur: ita vt in omnibus humilitas & modestia episcopalis eluceat.

Equos ne alat, nisi necessarios.

Domesticam omnem luxuriam, in ædificiis extruendis magnificentiam, picturas & inania ornamenta, ac delicias excludat.

Caueat denique, ne quid in eius domo appareat, quod non simplex, ac purum sit, quod non Dei zelum & omnium inanium rerum contemptionem testetur.

Cum iniis, quæ ad priuatum usum, cultumque requirantur, eam moderationem adhibuerit, vt sordes & super-

uacaneum sumptum fugerit; omnem operam & artificis splendorem ad publicum Dei templorum cultum & ornamentum conferat.

ANNO
CHRISTI
1565.

De episcopi mensa.

ACCUMBENS episcopus mensæ benedicat; & quam decet frugalitatem & temperantiam adhibeat.

In ea præter primam escam & vnum iurulentum cibum, alterum lacticinium & duo fructuum genera, vnum aut alterum, vel, vt aliquid consuetudini & hospitum stomacho indulgeamus, tertium ad summum simplicis opsonii ferculum tantum ei apponi liceat; etiam quorumuis hospitum causa.

Bellaria, placentæ, omniaque saccharo artificiose condita, ceteraque escarum lenocinia, exquisita etiam vinorum genera prohibentur.

Adhibeatur vero in eius mensa lectio sacrorum librorum; vt conuiuæ non solum corporis cibo, sed etiam epulis animæ recreari possint.

Parasiti, sanniones, scurriles ioci & maledicta non admittantur.

Quemadmodum autem benedictio cibi caput, sic actio gratiarum clausula esse debet; vt Dei laudes, sicuti par est, vsquequaque celebrentur; & omnia eius benignitati accepta referantur.

De episcopi familia.

EPISCOPVS domui ac familiæ suæ bene præsit; curetque vt honestas decorumque seruetur, tam in internis quam in externis, qui enim domum suam regere nescit, nec Dei ecclesiam recte gubernabit.

Familiæ numerus is tantummodo sit, quo simul ecclesiæ utilitati & episcopi necessitati consulatur.

Eum autem vehementer hortamur, vt in familia, quam plurimos possit, habeat clericos, qui non nisi clericali vestitu vtantur, & in illis, si commode fieri possit, ad minimum duos sacris initiatos & bonæ existimationis, qui vigilantem, in opera misericordiæ incumbentem, ac diuinarum literarum mysteria scrutantem episcopum studiosius attendant, eiusque actionum & sanctæ conuersationis quasi testes sint & imitatores. Habeat deinde ecclesiasticam personam, spectatam & probatam, quæ præfecta sit moribus

bus

ANNO
CHRISTI
1565.

bus familiæ, ac de omnium salute sollicita; spiritualemente curam sustineat, eamque bonis & piis artibus, ac literis, præsertim sacris, pro cuiusque sensu & intelligentia, erudiendam curet.

Familiars arma ne ferant, nisi in itinere, vel necessitatis causa, idque episcopi arbitratu.

Sericum, aurum & argentum, colorumque varietatem omnino excludentes, nigrum tantummodo vel fuscum colorem in vestibus adhibeant. Quibus scissis, aut prætextis ad elegantiam non utantur.

Calcei inaniter non incidantur.

Non sint turgidæ caligæ, non virgatæ, non sectæ, aut acupictæ; sed simplices & vnius coloris ac generis. Denique talis sit domesticorum omnium vestitus, ut ex eo etiam appareat, illos esse ministros ministrorum Dei.

De canonicis horis non intermittendis.

MALITIÆ ac negligentia clericorum, qui quas debent canonicas horas dicere omittunt, occurrere cupientes, ex decreto Leonis X. in Lateranensi Concilio, mandamus, ut clericus quicumque curatum, vel sine cura ecclesiasticum obtinens beneficium, si post sex menses ab eo die, quo illud obtinuerit, sine iusti impedimenti causa diuinum officium non dixerit, beneficiorum fructus suos non faciat: sed eos tamquam iniuste perceptos, in eius ecclesiæ fabricam, vel pauperum eleemosynas erogare debeat. Si vero canonicè admonitus, in eadem negligentia ac malitia perstiterit, beneficio priuetur. Officium autem ommittere, ut beneficio priuari possit, is iure dicatur, qui quindecim dierum spatio bis illud omiserit. Quæ pœna ab iis, qui plura obtinent beneficia, toties repetenda est, quoties huius delicti conuicti fuerint, quamquam illud grauius est, quod eos omisso officii rationem Deo reddere oportet. Qui vero, sacris initiati, beneficium ecclesiasticum non habent; si diuinum prætermiserint officium, præter graue peccatum, quod committunt, grauius etiam ab episcopis in eos animaduertatur.

Qui libri potissimum a clericis legendi.

CLERICI postquam decimum quartum annum attigerint, ut legem Domini, in cuius sorte sunt, dies noctesque meditari possint, habeant sacrorum librorum si non

Concil. Tom. 36.

G

copiam, certe necessarium delectum; omnino vero testamentum vetus & nouum; catechismum Romæ edendum, cum primum in lucem prodierit; sacrum Tridentinum Concilium; constitutiones has nostras & dioecesanas proprii episcopi; Kalendarium festorum dierum, quod episcopi in sua dioecesi singulis annis edendum curabunt.

ANNO
CHRISTI
1563.

Parochi vero, vt ecclesiasticos ritus cognoscere, recteque curam animarum administrare possint, præter eos libros, quos supra diximus, sibi etiam comparent homiliarium ab episcopo eligendum.

Summam Antoninam, vel aliam ab episcopo delectam, & quos præterea ab eis legi episcopus iusserit.

Hortamur autem vt in lectione pastoralis sancti Gregorii & sancti Ioannis Chrysostomi de sacerdotio assidue versentur.

De clericorum vestitu & reliqua vitæ moderatione.

EPISCOPI ex sacri Tridentini Concilii auctoritate per edictum, ad mensem ab eis proponendum, moneant omnes & quascumque ecclesiasticas personas, quæ aut sacris initiatæ sint, aut dignitates, personas, officia, beneficiæ qualiacumque ecclesiastica, etiam simplicia, obtineant, etiam si studii causa absint, re in gymnasiis publicis, aut vbiuis locorum sint, vt, qui in prouincia manent, ad duos menses, qui vero extra prouinciæ fines, ii ad quatuor clericalem habitum sumant, ordini suo ac dignitati congruentem; hac constituta pœna, vt qui non paruerint, si in sacris ordinibus sunt, ab omni ordinum suorum munere sint suspensi & beneficiorum suorum omnibus anni vnus fructibus iure ipso priuati sint: quos episcopus pijs locis arbitrio suo attribuet.

Sin autem beneficium ecclesiasticum nullum obtinent, alias pœnas luant episcopi iudicio.

Si qui autem post mensem, transacto tempore, in edicto ad clericalem habitum sumendum præscripto, eum vel non suscepisse vel susceptum abiecissee conuicti fuerint, officiis ac beneficiis ecclesiasticis priuentur, & seuerè præterea ab episcopo puniantur.

Presbyteri, diaconi, subdiaconi, ceterique clerici, clericali tonsura sint insigniti ad eam formam, quam ratio vniuscuiusque ordinis, episcopi arbitrio, postulabit.

ANNO
CHRISTI
1565.

Ita sint abrafo capillo, vt tonsura conspicua fit omnibus.
Comam vero & barbam ne studiose nutriant: capillis simplicem cultum adhibeant.

Barba ab superiore labro ita recidatur, vt pili in sacrificio Missæ Christi Domini corpus & sanguinem fumentem non impediunt.

Ne in habitu clericali aut studiosius exquisita cultus elegantia, aut nimis abiecta negligentia & affectata sordes appareant.

In omni vestitu color tantum niger adhibeatur; nisi fortasse alium colorem requirat dignitatis gradus. Omnem habitus & ornamenti nouitatem clerici fugiant.

Ne serico vestimento, aut ornamento domi, aut foris vtantur.

Iubemus vero illos laneum & ei ordini decorum vestimentum adhibere.

Reticulum, aut subbirretum, vt vocant, ne ferant, nisi valetudinis causa & sine redimiculis.

Camisas ad collum & ad manus crispas & rugosas, vel artificio elaboratas reiiciant.

Collare, quod dicunt, simplex, ac modice latum honeste reclinetur.

Externa vestis simplex, ac talaris erit, quæ neque a ceruicibus in tergum reflectatur; sed apto ad collum nodo decentissime annexa sit.

Toga vero, quod mantelletum vocant, aut æquetur cum tunicæ longitudine; aut nemini permittatur, nisi sit ex numero prelatorum, quibus ex dignitatis gradu, iudicio episcopi, debeatur.

Interior eiusdem generis ad talos demittatur, quam tamen pro hominum genere proque loci natura ac conditione, ordinariorum arbitrio, in aliquibus moderandam relinquimus.

Pallium, quod ferraiolum appellant, ne sumant, nisi per pluuias; tum vero nec a collo plus duobus digitis emineat, neque eo sine talari toga, vel tunica vtantur. Verum tamen, si iter faciendum sit, illis vti liceat habitu contractiore & ad iter accommodato, sed simplici, & in quo honestas & decorum ordinis eluceat.

Turgidis caligis & dissectis abstineant.

Concil. Tom. 36.

G ij

Calceos & crepidas ad elegantiam non incidant.

Torques, armillas, ac monilia respuant.

Annulum non induant, nisi quibus propter officii munus, aut honoris gradum sit iure concessus, quo loco & vnico, nec magni precii, contenti sint.

Quæcumque autem de episcoporum mensa eiusque benedictione & cibis, lectione & gratiarum actione, suppellectili, auro, argento & serico, cubiculorum apparatu, ædificiorum magnificentia, superuacaneis sumptibus, priuata moderatione, templorum cultu & ornamento, familiæ cura & institutione, eiusque vestibis, eorumve modo, colore & ornamentis, equorum numero, & si quæ alia decreta sunt, quæ non sint episcoporum tantum propria, eadem a clericis quibuscumque cuiusuis conditionis, ordinis & dignitatis sint, accurate seruari iubemus; etiam si in alienis ædibus, aut cum propinquis habitent.

Meminerint autem in quibusdam, quæ episcopis permessa, ipsis communia esse possunt, eo maiorem sibi moderationem adhibendam esse, quo dignitatis gradu episcopis sunt inferiores.

Si quis personatus vestes clericales, aut monachales, vel adeorum formam induerit, & is qui eas assumpserit, & is qui accommodarit, graues pœnas subeant.

De clericalibus ædibus.

QUONIAM non solum malum cauere, verum etiam omnem mali suspicionem fugere oportet, ne in cuiusquam offensionem incurramus; in ædibus ad canonicorum, aliorumve clericorum domicilium & vsum ædificatis, aut aliis, in quibus ipsi habitant, feminas quascumque, etiam quouis sanguinis, cognationis, aut affinitatis vinculo coniunctas habitare prohibemus; nisi episcopus in alicuius vrgenti necessitate aliter faciendum esse duxerit; cuius conscientiam in hoc valde oneramus.

Ne parochi, aut omnino clerici, quauis etiam dignitate præditi, ecclesiæ, etiam si commendata sit, ædes, aut earum partes in vrbe, aut in opidis positas, in quibus ipsi habitare soleant, aut debeant, vlllo modo laico locent; nisi ecclesiæ magna prematur inopia, & ea domus commode episcopi iudicio diuidi possit.

Si vero ædes extra urbem & opida ruri sitæ sint, locan-

ANNO
CHRISTI
1565.

di facultatem habeant; modo earum diuifio eiufdem epifcopi iudicio recte & commode fieri poffit.

Caueat etiam epifcopus, ne in vrbe, aut extra, huiufmodi ædes, vel aliæ ab ecclefia feiunctæ, vel etiamfi patrimoniũ sint, ac propriæ, locentur iis quorum fidem, vitam, moreſve ſuſpectos eſſe iudicauerit.

Canonici cathedralium, & collegiatarum eccleſiarum habitent in canonicalibus ædibus, in quibus commode epifcopi iudicio commorari poſſunt: qui inſpectis ædibus, ſi quid reparandum, inſtituendumve ſit ad habitationis commoditatem, pro modo fructuum præbendæ, ab eo, qui canonicatum obtinet, reparari ac reſtitui iubeat. Quo factò curet vt in illis ædibus habitent, quibus ſi abeſſe etiam iuſta de cauſa contigerit, nemini præterea, niſi canonicus ſit, in eis habitandi facultas concedatur ſine iuſſu epifcopi.

Quarum ædium atrium, vbi claudi poteſt, vna claue concludatur; quæ a decano, vel alio, epifcopi & capituli arbitratu, aſſeruetur.

Quota autem hora atrii ianua aperiri, claudive debeat, quidque ad honeſte ibi viuendum pro loci ratione requiratur, iudicium ſit epifcopi.

Rectores parochialium ſeu curatarum eccleſiarum, quicumque ſint, in earum ædibus tantum habitent; ibique cibum & ſomnum capiant: niſi aliud epifcopus cenſuerit ex cauſa neceſſaria.

Clerici ne de nocte poſt primam horam, niſi ex iuſta cauſa, & cum lumine, domo exeant.

De armis, ludis, ſpectaculis, & eiufmodi a clerico vitandis.

CLERICORVM arma ſunt orationes & lacrymæ: idcirco edicimus, ne clerici arma cuiuſuis generis ad offenſionem, vel etiam ad defenſionem ferant, exceptis cullis ad domeſticum vitæ uſum accommodatis, niſi forte extra ciuitatem ſuſpectis locis iter eis faciendum ſit.

Quod ſi epifcopus probabili iuſtaque de cauſa id eis permittendum iudicauerit; tunc, ſcripto impetrata uenia, ipsis vt liceat: non tamen publice, niſi rei aut facti neceſſitas poſtulet.

Omnino baliſta, haſtis, & ſclopeto, telis, aliisque huius generis instrumentis ipsis interdiciamus.

Clerici perſonati non incedent.

Choreas priuatas aut publicas non agent, nec spectabunt.

ANNO
CHRISTI
1565.

A venatione abstinebunt.

Fabulis, comœdiis, & hastiludiis, aliisque profanis & inanibus spectaculis non intererunt; ne aures & oculi, sacris officiis addicti, ludicris, & impuris actionibus, sermonibusque distracti polluantur. Clericalis ordinis hominibus omni genere saltationis, & ludi, præsertim vero alexæ, & tesserarum, ac talorum interdiciamus.

Prohibemus etiam globos, qui malleis ligneis impelluntur: item follis ludum, id est, pilæ maioris.

Nec solum ludere vetamus, sed eos ludorum spectatores esse nolumus; aut quemquam ludentem in ædibus suis permittere.

Si autem valetudinis interdum causa, parua pila, aut alio non indecoro eiusmodi exercitationis genere vti contigerit; nec publice id faciant, nec pecunia intercedat in ludo, nec quidquam quod facile pecunia æstimari possit.

Non in comestationibus & ebrietatibus, sed vt sobrie viuamus, prædicat Apostolus: ideo clerici minus honestis conuiujs ne intersint, ne ad bibendum quemquam incitent.

Quod si interdum solennibus festis diebus, vel cum sacrorum, aut exequiarum causa in vnum congregantur, aliqui sint inuitandi; ne plures sex, & eos clericos, ad suam mensam adhibeant.

Vt flagitii occasionem, quæ in cauponis & tabernis deesse non solet, clericis adimamus, cauponarum aditu & vsu eis omnino interdiciamus, nisi in itinere necessitatis causa: quo loco cum mulieribus ne discumbant. Monemus autem episcopos, & vehementer hortamur, vt in singulis eorum ciuitatibus curent parandum vnum aut alterum pudicum & honestum diuersorium, quo suarum diœceseon clericis rusticanis necessitatis causa conuenire liceat, nec in eo hospitio improbis aut nequam hominibus locus sit; neve feminis vlllo modo; sed tantum clerici, ac religiosi viri, si fieri possit, in eo recipiantur.

De negotijs secularibus a clerico fugiendis.

QVI Deo militat, implicare se negotijs secularibus prohibetur; idcirco edicimus;

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ne clericus, sacris initiatus, aut ecclesiastico beneficio præditus, coram iudice sæculari aduocati aut procuratoris nomine causas agat: nisi ab aliis in iudicium vocatus, suam vel ecclesiæ suæ, propinquorum etiam, si necesse erit, & miserabilium personarum causas, ab episcopo facultate prius scripto concessa, tueatur.

Ne in profanis negotiis officium tabellionatus exerceat.

Ne artem medendi faciat.

Ne in negotiationibus & mercaturis se interpretem, & medium interponat.

Negotiationem etiam omnis generis omnino prohibemus.

Artes vero honestas concedimus, vt aliquid manibus suis lucretur, quo sibi quæ ad victum necessaria comparare possit.

Ne aliena prædia lucri causa conducat.

Ne aliorum tutelam aut curam suscipiat.

Ne pro aliis fideiubeat.

Ne alicuius principis, aut alterius, negotiorum procurator sit sine facultate ab episcopo prius per literas impetrata, singulis annis renouanda.

Neve parum memor ordinis ac dignitatis suæ, sit in famulatu laicorum, etiam principum, eorumve, quibusvis aliis obsequiis, nisi cui ex causa, & ad officium, sacerdotali munere non indignum, episcopus huius rei potestatem ante scripto fecerit. Huiusmodi autem licentiæ, scripto permissæ, quotannis renouentur; alioquin irritæ ac nullæ sint.

Neve præcursor, aut assecla feminarum, aut eis discumbentibus adsistat aut ancilletur.

Qui autem huiusmodi sæcularia negotia exercendi facultatem, seu dispensationem impetrarit, intra duos menses episcopo exhibeat: qui concessas ante sacri Tridentini Concilii confirmationem auctoritate generalis bullæ sanctissimi domini nostri Pii IV. pontificis maximi non admittat.

Quæcumque in hac vniuersa, quæ ad vitam, & honestatem clericorum pertinet, parte variis titulis expressa præcepta continentur, efficiat episcopus vt ea omnia ab omnibus, ad quos spectat, diligenter & inuiolate seruentur.

Qui vero clericus, cuiusvis etiam gradus, ordinis, dignitatis, in aliqua re iis non obtemperarit; is aut salutaris poenitentia, aut pecunia, suspensione ab ordinum munere, & beneficiorum administratione, aut ipsis etiam beneficiis, aut carcere, aut exilio, aut pluribus simul ex iis poenis, aut etiam grauioribus pro modo culpæ episcopi arbitrato mulctetur. Qui iterum in eadem re peccarit, duplicata is poena pro ratione criminis ab eodem plectetur.

De residentia.

DECREUIT sacra Tridentina Synodus vt ii, qui non legitime a suis ecclesiis abessent, pro rata temporis absentia, ecclesiarum, quibus præessent, fructus suos non facerent; se vt in fabricam ecclesiæ, aut in pauperes loci erogarent: quod si non exequerentur, statuit vt eorum superiores ecclesiastici omittas ab illis huiusmodi officii partes ipsi susciperent.

Si qui igitur prouinciæ nostræ episcopi post confirmationem Concilii Tridentini in ecclesiis suis ex eiusdem Concilii præscripto, non resederint; neque metropolitanum, aut, eo absente, antiquiorem prouinciæ episcopum intra mensem docuerint causam suæ absentia sanctissimi domini nostri vel metropolitani, vel antiquioris episcopi scripto comprobata esse; aut se fructus illos iis, quibus eiusdem sacri Concilii decreto propterea debebant, persoluisse; nos illam ipsam fructuum partem iam nunc hospitali vniuscuiusque ciuitatis, cuius illi sint episcopi, quod maioribus prematur sumptibus, in vsum pauperum loci erogandam assignamus. Et si id hospitale intra duos menses eos fructus auctoritate superioris ecclesiastici non exegerit, alteri hospitali eiusdem ciuitatis, quod in eorundem fructuum petitione iudicio præuenerit. Quod si aut nullum in ea sit hospitale, aut quæ sint hospitalia, sex mensibus eos fructus non exegerint, fabricæ ecclesiæ attribuiamus.

Si qui vero posthac abfuerint, fructus, quos suos non fecerint, iam nunc eisdem locis, qua supra dictum est ratione adscribimus; nisi ipsi episcopi intra tres menses a die absentia iis, quibus ex Concilii decreto debent, persoluerint.

Itaque mandamus hospitalium, & fabricarum mini-
stra-

ANNO
CHRISTI
1565.

stratoribus ac procuratoribus, cum denuntiatione etiam periculi eorum conscientia, vt totam summam sine vlla vel pactione, vel remissione primo quoque tempore exigant.

Statuimus etiam, vt ex capitulo singularum cathedralium ecclesiarum tres primi praesentes, singulis sex mensibus, metropolitanum, vel, eo absente, eundem antiquiorem prouincia episcopum certiore faciant, an eorum episcopi in suis ecclesiis resideant: & qui, & quamdiu ab eis abfuerint; sin minus, iidem distributionem vnus mensis fructus suos non faciant.

In reliquis etiam inferioribus curatis beneficiis, si qui post confirmationem Concilii abfuerint sine licentia, ab ordinario scripto permiffa, quam ad mensẽ eidem ordinario exhiberi volumus, vel non probarint se eos fructus, quos pro rata temporis absentia suos non fecerunt, iis, quibus ex eiusdem Tridentini Concilii debebantur, soluisse; eos omnes iam nunc reficiendis & ornandis eorum ecclesiis attributos esse decernimus. Quam attributionem episcopi, quorum conscientia hoc onus imponimus, ad sex menses, implorato etiam, si opus sit, principum & magistratum auxilio, omnino exequendam curabunt.

Quod si contigerit eos, qui propter absentiam a suis beneficiis fructus suos non fecerint, ipsis beneficiis postea cessisse, curent episcopi, vt vel ex fructibus pensionum, si qua illis, qui cesserint, fuerint reseruata; vel ex eorum bonis, cuiuscumque illa generis sint, satisfiat ecclesia.

Qui si in his negligentes fuerint, sciant se prima quoque prouinciali Synodo praetermissi huius officii rationem reddituros esse.

Si quid intercesserit quamobrem id minus exequi possint, ad metropolitanum referant; vt ad rem conficiendam ipse quoque suam operam conferat; & in ea auctoritatem sanctissimi domini nostri interponendam curet.

Quoniam vero multorum, beneficia curata obtinentium, ea est contumacia, vt neque decretis Tridentini Concilii, neque constitutione sanctissimi domini nostri Pii IV. neque episcoporum edictis moniti, adduci possint vt beneficiorum suorum residentia praesentes satisfaciant, statuimus vt episcopi ad mensẽ edicto proposito iubeant omnes, qui in eorum ciuitatibus, dicecesibusve beneficium

eiusmodi in titulum, vel commendam obtinent, si in provincia illi sunt, ad duos menses, si extra, ad tres, ad eadem beneficia accedere, in iisque residere: ea proposita in edicto pœna, vt qui non paruerint, etiam si præter curatum illud beneficium, dignitates, personatus, aut canonicatus in ecclesiis etiam cathedralibus obtineant, præter pœnas, quæ eodem Concilio, & Pii IV. constitutione contra non residentes propositæ sunt, ordinum suorum munere officiove suspensi, & eo beneficio iure ipso priuati censeantur.

Transacto tempore in edicto præstituto, episcopi eos, qui non resideant, propositam priuationis pœnam subiisse declarent.

Interim vero eos fructus, quos suos absentes non facient, iidem episcopi suo arbitratu aut ecclesiarum fabricis, aut pauperibus loci adiudicent.

Intra mensem publice edicant episcopi, vt quibuscumque studii causa non residendi in beneficiis curatis licentia permessa est, eam suo quisque episcopo intra spatium trium mensium exhibeat. Qui si illam a die confirmationis sacri Concilii Tridentini ad diem regulæ, a sanctissimo domino nostro Pio IV. latæ, comperit, nisi, quemadmodum ab ipsa præscribitur, ordinarii consensus accesserit, nullam & irritam declaret, proptereaque eum, qui huiusmodi facultatem impetrarit, ex decreto Concilii Tridentini residere cogat in ipso beneficio.

In iis autem facultatibus absentia studiorum causa, quæ deinceps concedentur, hæc necessario ponenda sunt: vt vere in publico, celebrique gymnasio theologia, vel facris Canonibus studeant.

Vt minores sint triginta annis, aut fuerint, cum in publico gymnasio iisdem studiis operam dare cœperunt, quæ nunc cupiunt absoluerent.

Vt illud beneficium, antequam sacrum Tridentinum Concilium a sanctissimo domino nostro Pio IV. confirmaretur, obtinuerint.

Vt intra annum ad ordinem saltem subdiaconatus promoueantur.

Vt singulis sex mensibus episcopo scriptum sui doctoris exhibeant, quo is ipsos in eo studii genere proficere testetur, quod etiam episcopus secreto ab aliis cognoscere studeat.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quod si omnes suprascriptæ conditiones in licentia expressæ non fuerint; aut is, qui impetrat, qualitates omnes, quæ in scripta licentia requiruntur, non habeat; aut quæ ipsi seruanda proponuntur, deinceps non præstiterit; facultates irritæ ac nullæ sint: & qui impetrarit, sciat se fructus suos non fecisse, neque facere; ac pœnis, quæ non residentibus propositæ sunt, teneri.

Concedatur autem ad quinquennium tantum, ab eo die numerandum, quo eum in publico gymnasio theologiæ aut sacris Canonibus constet operam dare cœpisse.

Quicumque plures parochiales ecclesias retinentes, intra tempus a sacro Tridentino Concilio præstitutum non demiserint; eos episcopi intra duos menses beneficiis omnibus ecclesiasticis iam ipso iure priuatos esse declarent.

Fructus vero, & quos ex eodem decreto suos facere non potuerunt, & qui deinceps, quamdiu vacauerit ecclesia, percipientur, fabricæ vel ornamentis eorundem beneficiorum, vti magis expedire censuerit episcopus, iam nunc attribuimus; excepta tamen congrua portione, idoneis vicariis ab episcopo assignanda, quos ipse, facta declaratione, statim in illis ecclesiis constituere debet.

Præterea, qui ecclesiastica quæcumque beneficia obtinent, in quibus, & si curata non sunt, tamen residere iure, vel consuetudine debent; si muneri suo defuerint, in eos episcopi, & illis pœnis, quæ a sacro Tridentino Concilio statutæ sunt, & aliis arbitrio suo seuerè agant: fructusque quibus ex eodem Concilio mulctandi erunt, piis locis attribuunt.

Vt autem episcopi pœnas de contumacibus in hoc genere possint sumere, statuimus vt in singulis collegiatis, & cathedralibus ecclesiis, singulis tribus mensibus, tres primi ex capitulo præsentés, canonicorum, & eorum, qui præpositi ecclesiis, & aliorum, qui in eis huiusmodi beneficia possidentes non resideant, nomina ad episcopum deferant.

Parochi vero episcopum admoneant, si qui intra fines suæ parochiæ, eiusmodi habentes beneficia, quæ personalem item residentiam requirant, non resideant.

Vicarii etiam foranei eamdem diligentiam adhibeant, si qui curati in regione sibi ab episcopo commissa non resederint.

Qui huic officio deerit, sicuti episcopo videbitur, ple-
ctatur.

ANNO
CHRISTI
1565.

*De diligentia ab episcopo adhibenda in statu uniuscuiusque
parochiæ cognoscendo.*

*Ezech. 3.
Proner. 27.*

SVMMA vim ac necessitatem habet illa Domini sen-
tentia, *Speculatorem dedi te domui Israel*; & alio item loco,
*Diligenter agnosce vultum pecoris tui, & considera super greges
tuos*; vt episcopi quanta maxima possunt diligentia ob-
seruent sibi commendatum gregem, neque ab eo vnquam
oculos deiiciant, quid ei opus sit animaduertentes, vt ex
prophetae sententia, contractas partes alligare, infirmas
consolidare, ægrotas sanare, abiectas oues reducere, per-
ditas requirere & recuperare possint.

Quoniam vero lustrare omnia propriis oculis nequeunt,
in singulis parochiis deligant certos ac probatos viros, qui
inuestigent an populus ambulet in viis Domini; an ali-
quid sit, quod episcopi cognitionem & medicinam desi-
deret; an aliquid quod corrigi & emendari debeat: quæ-
que compererint, fideliter ad episcopum deferant.

Parochus etiam librum habeat, in quo omnium, qui in
eius parochia sunt, nomina, & cognomina quamprimum
describat, singulorumque sexum, ætatem & statum. In eo
deinceps describat & recenter natos, & mortuos, & in
parochiam habitatum venientes, & inde emigrantes. Quem
librum episcopo, quoties is petierit, vel inspiciendum, vel
describendum dabit.

Obseruabit etiam suæ parochiæ novos inquilinos, de-
que eorum orthodoxa fide, & sacramentorum perceptio-
ne, deque mulieribus, quas secum habuerint, an matrimo-
nii, cognationis, affinitatis vinculo vere coniunctæ sint, an
impudiciæ nomine suspectæ, ab eo sacerdote, in cuius pa-
rochia proxime habitarint, & a parochiæ incolis accurate
cognoscet.

Inquirat autem studiose de pauperibus suæ parochiæ,
præsertim puellis nubilibus, de viduis, orphanis, pupillis,
ægrotis, senio confectis, aliisque personis temporali vel
etiam spiritali misericordia indigentibus: quibus & ipse
pro viribus opitulari, & alios suo exemplo & hortatu ad id
officium incitare studeat.

Præcipue vero de iis omnibus sæpe certiosem faciat epi-

ANNO
CHRISTI
1565.

scopum, vt qui communis eorum pater est, iisdem paternam curam & pietatē quacumque poterit ratione præstet.

Quamobrem etiam episcopus quotannis per sacra quatuor anni tempora suæ ciuitatis parochos adhibebit: & illis de eorum animarum statu, quarum curæ præpositi sunt, diligenter interrogatis, omnia commemoret, quæ eorum officii munus contineant, eisque & doctoris diligentiam & pastoris vigilantiam præstabit.

De vicariis foraneis constituendis.

Vt episcopus in vrbe etiam externum gregem facilius quasi præsens intueri & curare possit, deligat aliquot probatos sacerdotes, quibus singulis, imposito vicarii foranei nomine, tribuat certas regiones diœcesis suæ.

Id autem munus ad archipresbyteros, archidiaconos, qui in diœcesi sunt, & præpositos, aliosve ecclesiastica dignitate præditos, quos idoneos iudicauerit, potissimum deferet, sin minus, ad alios auctores, qui apti sint ad huiusmodi officium.

Hi autem vicarii regionis, sibi per episcopum commissæ, presbyteros cuiuscumque conditionis, curam animarum habentes, semel singulis mensibus modo in vnam, modo in aliam eius regionis parochialem ecclesiam cogant, idque in orbem eodem ordine semper faciant.

Pridie eius diei quam in vnum locum conueniant, peccata sua omnes confiteantur; sequenti die in ea ecclesia, in qua coacti fuerint, Missam singuli celebrent.

Tum vniuersi in choro Missam conuentualem pro mortuis, vel de sancto Spiritu, solenni more canent; in qua eorum aliquis, a vicario prius admonitus, concionem ad populum habeat.

Confectis sacris & habita processione circa cœmeterium, orationibusque consuētis, in domo rectoris illius ecclesiæ, vnico tantum ferculo contenti, ea qua decet modestia & caritate cibum capiant.

Deinde conferant inter se quæ ad boni pastoris officium & ad curam animarum recte gerendam pertinent: & consulant de difficultatibus & incommodis suæ parochiæ, quorum explicatio, vel remedium, aliorum consilium & operam requirat. Iidem autem vicarii libellum de casibus conscientiæ episcopis, ac sedi apostolicæ reseruatis, metro-

politani cura edendum, reliquis sacerdotibus legent; & aliquot capita tum harum constitutionum, tum earum quæ in Synodo diœcesana decernentur, simulque quidpiam ex probata summa de casibus conscientia explicabunt.

ANNO
CHRISTI
1565.

Præcipue autem de presbyterorum vita & moribus quærant & quales se in pastoralis præbeant cura.

An eorum culpa diuinus in ecclesia cultus desideretur.

An re ipsa præstentur ea, quæ episcopi, vel alii eorum nomine in ecclesiarum necessitatem, earumve reparationem impendi iusserint.

An libros habeant, quos ex decreto nostro habere debent.

An reliqua in hac Synodo decreta feruentur.

De his omnibus, & si quid proprie mandarit episcopus, deque aliis, quæ ad vtilitatem animarum episcopi cognitionem desiderant, ipsum per literas diligenter certiores faciant.

Quoties in urbem venerint, primum episcopum addeant; deque eorum statu, qui sibi commissi sunt, accurate edoceant.

Curati vero quicumque, etiam si quauis dignitate præditi, in iis, quæ ad officium suum spectant, vicariis quos diximus obtemperent.

Quod si aliqui ad conueniendum negligentes, vel ad mandata eorundem vicariorum exequenda contumaces fuerint; episcopi in illos pro modo culpæ animaduertant.

Hi autem vicarii voluntate episcopi ab officio amoueri semper possint; ac si male id administrarint, pœnas dent eiusdem episcopi iudicio.

De visitatione.

INTER episcopalis officii munera, præcipua est & ad salutem gregis maxime necessaria visitatio; ideo monemus episcopos omnes vt singuli ex decreto sacri Tridentini Concilii ecclesiam suam, ac diœcesin visitent intra tempus ab eodem Concilio præstitutum.

Meminerint autem visitationem ad salutem eorum, qui visitandi sunt, institutam esse: quamobrem illis maxime propositum esse debet, vt in eis incorruptam, orthodoxamque doctrinam, probatam morum disciplinam tueantur ac restituant.

Visitationis ordo is adhibebitur, vt primum ciuitatem,

ANNO
CHRISTI
1565.

deinde diœcesin visitent ; nisi forte aliud episcopo videatur. In ciuitate cathedralis ecclesia primo loco visitetur ; rum singulæ collegiatæ ; deinceps parochiales omnes ; quo & parochi & quicumque præterea sacerdotes & clerici in parochiis commorantur, euocandi sunt. Scholas, femina-ria, sodalitates, hospitalia, ac cetera pia loca visitantes, studiose ac diligenter inspicient.

Studebunt, verbi Dei prædicatione, vehementi cohortatione, ad religionem, vitæ innocentiam, pacemque & concordiam omnes adhortari.

Si vero priuata admonitione opus esse intelligent, in eam, docendo, arguendo, obsecrando pro rei, personæ, ac temporis ratione incumbent.

Confirmationis sacramentum, vbi opus erit, ministrabunt.

Omnes ad pœnitentiam cohortabuntur, & quos aliquo peccato teneri cognouerint, cuius absolutio episcopo reseruata sit ; eos pie confitentes & humiliter veniam petentes, vel ipsi, vel per alios, ad id munus delectos, absoluent.

In singulis locis a viris atate, vsu & probitate commendatis, de omnibus subtiliter inquirent, quæ eos pro officii sui munere scire oportebit.

Ecclesiam & eius partes omnes inspicient.

An eo cultu & nitore teneatur, qui domum Dei decet : si quid restituendum, reparandum, reconcinnandumve sit, iubeant ab iis, ad quos pertinet, refarciri.

An sanctorum reliquiæ, tuto, ornate, decenterque conditæ asseruentur.

An quæ de sepulcris, ac cœmeteriis a nobis sancita sunt, re ipsa præstentur.

Si consecranda sint altaria, consecrabunt.

Si qua ecclesia aut cœmeterium pollutum sit, reconciliabunt.

Videndum etiam an desint vestes, libri, calices, patenæ, corporalia, & reliqua eius generis instrumenta & ornamenta, quæ ad altaris ministerium & ad diuina officia sint necessaria.

An illa munda & purgata seruentur.

An Missæ, aliaque diuina officia, qua oportet pietate, ac deuotione celebrentur.

An ecclesiæ libri, vetera scripta, instrumenta & priuilegia custodiantur.

An eorum extet ratio, quæ in inuentarium relata sunt.

Tum de dignitatibus, canonicis, & aliis ecclesiæ ministris quærendum erit;

An rite sint ordinati.

An ordinibus initiati, quos eorum officii munus requirit.

An ecclesias, beneficia, seu ecclesiastica officia legitime obtineant.

An in ea se quisquam intruserit.

An resideant & administrationi sacramentorum & Missarum, diuinorum officiorum celebrationi & anniuersariorum persolutioni, aliisque oneribus & muneribus satisfaciant.

Quæ sit eorum vitæ, ac morum ratio; qui vestitus, quibuscum versari soleant, qualis sit eorum familia.

An sordidis & illiberalibus artibus, & ab eorum gradu alienis, operam dent.

An ecclesiæ iura & bonorum ecclesiasticorum possessionem defendant.

An eorum fructus recte dispensent.

An pacem inter se habeant; se in aliorum pacificationem interponant; inimicitiarum & odiorum causas tollere studeant.

An populus pie versetur in ecclesia, Missamque & alia diuina officia reuerenter attendat.

In parochiis præter ea omnia quæ diximus, videant;

An parochi ex decreto, in hac Synodo edito, libros habeant, in quibus baptizatorum, confirmatorum, compatrium, eorum qui matrimonio coniunguntur, ac mortuorum nomina & cognomina describantur.

An rite sacramenta præbeantur.

An sacrosanctum eucharistiæ sacramentum, chrisma, & reliqua sacra, ea munditia, cura & custodia qua debent conferuentur, & suo tempore mutantur.

An eucharistia pie & honorifice, prosequente fidelium comitatu, ad ægrotos afferatur.

An legitime matrimonia & in ecclesia, adhibitis ex decreto Tridentini Concilii denuntiationibus, debito tempore contrahantur.

An

ANNO
CHRISTI
1565.

An suæ curæ commissas ecclesias, maxime diebus festis, deserant, vt inseruiant alienis.

An Dei verbum prædicent, & pueros rudimentis fidei instruant.

An libros, quos nos in hac Synodo habendos præscripsimus, habeant.

Denique dispiciant an in populo sint hæretici, vsurarii, concubinarij, alijque flagitiosi & facinorosi homines, qui inimicitias gerant; qui quadragesimam, alia ieiunia, festos dies, & reliquos ecclesiæ ritus non seruent; quique saltem semel in anno peccata sua confessi non sint, aut sanctam eucharistiam non sumpserint.

An sint qui legata pia non exequantur.

An domestica disciplina patrumfamilias in educandis liberis diligens, pia, & honesta sit.

His exquisitis, cognoscere studeant, quinam ex regularibus prædicandi munere fungantur, & fidelium confessiones audiant; an & eorum probata sit doctrina, & probata doctrinæ vita respondeat.

An hospitalia & alia pia loca recte administrantur; eorumque bona prudenter, fideliterque in eum vsum, cui ad dicta sunt, distribuuntur.

An qui in hospitalibus sunt, pie viuant.

De scholis, sciant quos libros discipulis magistri interpretentur; & an illi officio suo satisfaciant.

An magistri tales sint & ita admissi, quemadmodum in hac Synodo mandauimus; si secus, amoueantur.

De bibliothecis diligenter quærant, an in eis sint hæretici libri, aut qui aliter iure prohibeantur.

Si quid in omnibus iis tollendum, corrigendumve fuerit, tollent & corrigent; & ad puniendos delinquentes, censuras & alia iuris remedia adhibebunt.

Omnes vero summo studio monebunt & hortabuntur, vt officij sibi commissi munus fideliter ac diligenter exercent.

Neque solum hæc, sed quæcumque a Tridentino Concilio, & a nobis præcipiuntur, & alia multa, quæ pro eorum prudentia ac pietate ad vtilitatem ac salutem populorum eis in mentem venire poterunt, exquirent & exequentur.

Caueant vero ne legem victu, procuratione, & mune-

ribus a sacro Tridentino Concilio definitam transeant.

Comitatum non habeant nisi necessarium; in quo plures omnino ne sint quindecim hominibus, & iumentis duodecim. Si plures duxerint, alant suis sumptibus. In mensa duo tantum fercula afferre liceat.

Quod ad reliqua attinet, decretum in hac Synodo factum de episcopalis mensæ moderatione seruetur.

Si visitator gradu inferior sit episcopo, propositam a nobis visitandi formulam in reliquis omnibus diligenter obseruet, in comitatuque octo hominibus ad summum & sex iumentis contentus sit.

Si præter huius decreti præscriptum cuiquam graues fuerint, dupli restitutione teneantur: Præterea inferiores, episcopi arbitrio, episcopus Synodi prouincialis iudicio, alias pœnas subeat. Dent autem operam, vt non solum quam diligentissime, sed etiam quam celerissime visitationem conficiant.

De iudiciali foro episcopi.

Vt a foro episcopali, quantum fieri potest, auaritiæ labe amoueat: & quam minimis possint incommodis, atque sumptibus causæ in eo agantur; nos, præter eam diligentiam, quam in ea re maximam episcopi in sua quisque diœcesi adhibere debent, hæc statuenda censuimus.

De notariis & scribis.

EPISCOPI intra sex menses omnibus notariis & scribis sui fori, tam ciuitatis, quam diœcesis, communem taxam præfiniant, quam pro opere & officii sui mercede ab vnoquoque in singulis causarum generibus pro loci & cuiuscumque rei ac personæ conditione exigi liceat.

Qui non obtemperarit, in eum vehementer animaduertant.

Singuli collegium notariorum curiæ episcopalis primo quoque tempore instituendum curent, quod certum numerum pro suæ diœcesis conditione contineat.

Collegium statuta episcopo probanda conficiat; officiales deligat, qui iudicent de eorum inter ipsos controuersis, quæ ad eorumdem officium pertineant. In causas autem, quæ inter notarios & litigatores extiterint, se omnino non interponant, sed eas episcopi iudicio relinquunt. In aliis vero causis, si cuiquam cum eis in iudicio

ANNO
CHRISTI
1565.

agere contingat, eorum iura, priuilegiaque seruentur.

Postulantibus testimonium formulæ curiæ, quam sty-
lum vocant, de aliqua causa, nec detur, nec datum vim ha-
beat; nisi ei maior collegii pars subscripserit. Cuius etiam
formulæ exemplum, ab episcopo approbatum & subscri-
ptum, publice in collegio asseruetur.

Qui in collegium notariorum adscribi voluerint, eos
episcopus diligenter examine probet; tantū idoneos re-
cipiat.

Excommunicatos, infames, & omnes qui a testimonio
dicendo iure repelluntur, reiiciat.

Eos qui vigesimumquintum annum non attigerint, qui-
que per quadriennium in notariatus officio integre, perite-
que non sint versati, non admittat.

Probatos prius non recipiat, quam iurarint episcopo ea
iusiurandi formula, quæ infra scripta est; quam etiam ab iis,
qui in notariorum collegium adscripti iam sint, ad duos
menses præstari iubemus:

Ego N. notarius a reuerendissimo domino N. episcopo,
vel domino N. eius vicario delectus, nihil vel dedi, vel
pollicitus sum gratia huius officii obtinendi.

Commissum mihi munus diligēter ac fideliter exercebo.

A litigatoribus, quorum fuero notarius, vel a quocum-
que alio, eorum nomine, quauis de causa, nihil, ne sponte
quidem datum, accipiam, præter id quod episcopi taxa-
tione præfinitum fuerit.

Nihil agam, neque me, aut quemquam alium interpo-
nam, quo mihi vlla causa scribenda committatur.

Non ero promotor, vel procurator in causis, quæ agen-
tur coram reuerendissimo domino episcopo, seu eius re-
uerendo domino vicario generali, vel aliquo ab eis consti-
tuto, seu eorum ministro.

In causis vero, in quibus sum vel fuero notarius, om-
nes actus iudiciales substantialiter in manuali, seu memo-
riali coram reuerendissimo domino episcopo, seu eius vi-
cariis, aut alio ab eis præposito, & etiam coram ipsis li-
tigatoribus, si expectare voluerint, conscribam. Conscri-
ptos eos & instrumenta, & omnia alia & singula in causis
producta cum reuerendissimus dominus episcopus, vel
alii supradicti, seu litigatores, vel eorum aliquis, petierint;

in regeſtum fideliter quamcelerrime referam, vel referenda curabo.

ANNO
CHRISTI
1565.

Litigatorum poſtultatu, vel alicuius eorum, in ſingulis terminis ſucceſſiue litigatoribus iſtis copiam dabo, cum per reuerendiſſimum dominum epiſcopum, ſeu alios ſupradictos decreta fuerit, ſine recuſatione & fraude, contentus mercede epiſcopi taxatione præſinita.

Secreta eiufdem officii & cauſarum nemini patefaciam, præſertim atteſtationes teſtium & conſilia aſſefforum, atteſtationeſque & ſententias, donec publicatæ & ſententiatæ, & per reuerendiſſimum dominum epiſcopum, ſeu alios ſupradictos ſubſcriptæ fuerint. Conſtitutionibus & mandatis reuerendiſſimi domini epiſcopi obtemperabo.

Inſtituta quoque officii, & officialium collegii honeſta iuſſa ſeruabo;

Nec vlllo vnquam tempore contra faciam; & omnia & ſingula ſupraſcripta omni dolo & fraude omnino remotis iniolate præſtabo: & ita promitto & iuro; ſic me Deus adiuuet, & hæc ſancta Dei euangelia.

Nullus notarius iudicibus ordinarii delegatis, arbitris, nec arbitratoribus originales proceſſus deferat, ſed eorum tantum exempla & regeſta fideliter collata, niſi alicuius inopia aliud aliquando epiſcopo ſuaderet.

In huiuſmodi exemplis, ſeu regeſtis nihil ſuperuacaneum ſcribant.

Quare nec dies feſtos ad ſubſtantiam rei non neceſſarios apponant.

Nec productarum citationum repetitiones cum inhibitione, vel ſine ea, ſed illarum executionem tantum hiſ vel ſimilibus verbis adſcribant: Eo die, &c. reproducta fuit citatio de qua ſupra, quæ fuit executata vt ſupra.

Nec dignitates iudicum, vel litigatorum repetant, ſed ponant tantum hiſ vel huiuſmodi verbis: Reuerendiſſimus epiſcopus N. iudex. N. actor. N. reus.

Nec in charta bibula ſcribant, nec ea litera, quæ legi facile non poſſit; ſin minus, male ſcripta epiſcopus notarii impenſa ſcribi melius iubeat; vel ab iis, qui regeſtum petierunt, dimidiam tantum partem taxæ, vel maiorem, vel minorem, ſi ei videbitur, ſolui iubeat.

Notarii in literis dimiſſoriis, ſeu teſtimonialibus, ſacri

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Concilii Tridentini decretum seruent; in aliis, quæ mere spirituales sunt, etiam si nullum stipendium eis constitutum sit, nihil omnino accipiant, præter scripturæ mercedem ab ordinario statuendam.

Qui notarii contra hæc decreta peccarint, vel alioqui in officio suo deliquerint, eos episcopi ab officii vsu submo-ueant ad tempus, vel etiam in perpetuum, si id delicti gra-uitas postularit; & aliis pœnis suo arbitratu coerceant.

Quæcumque de notariis sancita sunt, iis etiam scribas & cancellarios teneri volumus.

Pensiones in cancellariis episcoporum assignatas, vel quæ cuicumque soluantur, irritas & nullas decernimus; nisi quæ iure tolli non possunt.

Cancellarias vero deinceps vendi, locari, vel earum no-mine, vel occasione, quouis prætextu cuiusvis personæ, quidquam solui prohibemus.

Notarii, & si qui præterea in hoc deliquerint, ple-ctantur amissione officii; & aliis præterea pœnis episcopi arbitratu.

De causidicis, & aduocatis fiscalibus.

CAVSIDICI, & aduocati fiscales, ad causas in foro epi-scopi ne adhibeantur, priusquam iureiurando episcopo se obstrinxerint, se nullam causam suscepturos, quam a iusti-tia, & æquitate alienam existimauerint.

Hortamur etiam principes, & magistratus, vt idem in laicorum causis seruandum curent.

De ceteris custodibus, & reis.

PRÆSCRIBANT episcopi taxam executoribus, vel mi-nistris & carceris custodibus, vt ab iis, qui capti & in car-cerem inclusi sunt, pro comprehensione, & carceris com-moratione, & victu id tantummodo exigatur, quod æqui-tas, & ciborum precium postulet. Si qui carcere tenentur, sibi, quæ ad victum pertinent, ab aliis, quam custodibus, & ministris carceris suppeditari voluerint, id eis facere li-ceat; neque propterea asperius tractentur; aut in deterio-ra loca compellantur.

Mandent præterea, vt si quamcumque pecuniam, vestes, arma, aliasve res secum habeant ii, qui in carcerem inclu-duntur, tuto loco collocentur, & asseruentur. Qui locus duabus claudetur clauibus, quarum altera apud ianitorem

carceris sit, altera apud pauperum procuratorem.

Ex illis autem rebus, quæcumque, & quotcumque sint, nihil vel ianitori, vel executori, vel ceteris ministris attingere liceat; sed eis, si inde exierint, vel eorum heredibus, vel illis quibus a iudice attributæ fuerint, integræ & intactæ asseruentur.

Qui contra fecerit, duplo mulctetur: quæ mulcta ei, cui damnum datum sit, attribuatur.

Curent etiam per certos homines, ab eis deligendos, semel in hebdomada visitandos eos, qui in carcere tenentur; qui si illos indignius & acerbius tractari compererint, referant ad episcopum, qui pro sua prudentia, ac pietate, ne quid iniquius fiat omnino provideat.

Designent vero episcopi aliquos, qui miserabilium personarum causas gratis defendant.

Magnopere autem hortamur laicos magistratus, ut eiusmodi in re eadem ratione utantur.

De ministris ecclesiæ, & diuinis officiis.

NE studium ac pietas eorum, & qui celebrant, & qui audiunt diuina officia, perturbetur; neque quisquam alieni muneris partes usurpet, sed suum quisque officium diligenter exequatur; omniaque ut debent in domo Dei ordine fiant: decreto sacri Tridentini Concilii obtemperantes, quod in prouincialibus Synodis certam diuinis officiis, & ecclesiæ ministris formulam pro cuiusque prouinciæ ritu, & moribus præscribi voluit, hæc statuimus.

Communia de ministris.

CATHEDRALIVM, & collegiatarum ecclesiarum capitula, quibus ius est creandi cuiusvis generis officiales & ministros, in eisdem ecclesiis initio anni semper tres deligant canonicos, quorum munus sit, cum huiusmodi creatio faciendæ erit, prius diligenter de eorum, qui creandi erunt, moribus inquirere; deinde coram episcopo iurare eos, quod ipsi sciant, probos, idoneos, & dignos esse qui ei muneri præponantur. Quod si aliter officiales creentur, eorum creatio nulla & irrita sit.

Archidiaconi, archipresbyteri, alique in dignitate ecclesiastica constituti, canonici, & reliqui ecclesiarum ministri in sacris ecclesiæ officiis munus suum ipsi obeant, non per alios exercent.

ANNO
CHRISTI
1565.

Singulorum autem munera, atque officia, ad res diuinas obeundas pertinentia, hac Synodo explicanda illa quidem videbantur; sed quoniam quæ iis de rebus sacrorum Canonum legibus olim explicata sunt, ea partim vsu eorum neglecto obscurata sunt, partim pro varia & locorum & temporum ratione iam pene omnino mutata videntur; non certa quædam præcepta tradi, ac præscribi facile possunt, ad quorum sane rationem omnis vnus cuiusque eorum munerum regula, atque vsus dirigeretur: eam ob causam his nostris decretis ea tantum munera præscribenda censuimus, quæ ad ecclesiarum, quæ in nostra provincia sunt, administrationem hoc tempore pertinere maxime viderentur. Sed quæcumque alia etiam munera vel communi iure, vel probatis cuiusque ecclesiæ constitutionibus, vel dignitatum, personatum, portionum, aliorumve officiorum ecclesiasticorum institutione ipsis ecclesiæ ministris in officiis diuinis attribuuntur: ea omnia magna cura, summaque diligentia studeant episcopi ab omnibus seruari, & quæ antiquata sunt, ad vsum reuocari. Nec vero ab iis præstandis cuiquam se propterea excusare liceat, quod his nostris constitutionibus ex iis officiis aliqua aliis ministris, vel alio nomine appellatis, adscripta sint.

Quod si aliqua dignitas, personatus, aut officium in ecclesia fuerit, cui neque ab institutione, neque a iure communi, neque a propriis constitutionibus, quæ probatæ sint, neque his decretis proprium munus in diuinis officiis sit attributum, aut quod sit, non satis constet; episcopi, duobus adhibitis de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter a capitulo deligatur, assignent singulis dignitatibus & officiis proprium munus, quemadmodum cum sententia sacrorum Canonum, & cum propriæ ecclesiæ probatis constitutionibus, & cum his functionibus pro ratione loci magis congruere iudicabunt.

Ceteris etiam beneficiis, quæcumque iam ab ecclesiasticis officiis immunia reperiuntur, siue canonicatus, siue clericatus, siue etiam simplicium nomine appellentur, iis episcopus pristina munera restituat: ac, si non constat satis qualia ea essent, pro fructuum ratione onera imponat aut Missas, diuinaque officia celebrandi, aut si clericatus, simpliciaue beneficia sint, minorum etiam ordinum functio-

nes obeundi ad diuini cultus propagationem. Nec vero tamen vetamus, quin talia beneficia vnire episcopo liceat ex facultate sibi communi iure Concilioque Tridentino permiffa.

Ea vero officia, & cetera quæ in diuinis rebus a nobis hac Synodo præcipiuntur, episcopi, propositis censuris, & aliis pœnis efficient, vt ab omnibus ea ratione, qua dictum est, diligenter præstentur.

Ne multis ecclesiæ ministris eodem tempore absentibus diuinus cultus deferatur, canonici, & qui præterea choro, vel ecclesiæ addicti sunt, quo tempore eis a iure communi, vel a sacro Tridentino Concilio permiffum est vt ab ecclesia abesse possint, a præfidente chori, si triduo reuerfuri sunt, si diutius abfuturi, ab ordinario facultatem discedendi perant.

Si quid præterea ab eo, qui discessurus est, eius ecclesiæ constitutiones requirunt, in eo constitutionibus pareat.

Nemini autem ita profit absentia licentia, vt eo tempore distributiones quotidianas percipiat.

Nixi etiam constitutione Bonifacii VIII. & Tridentini Concilii auctoritate, decernimus vt nulla canonicorum aut aliorum pactio, remissio, vel collusio fiat, factave vim habeat; nullumve statutum aut consuetudo, quæcumque illa fit, valeat, quibus aut absentibus quauis de causa eius diei, vel sacrae horæ, in qua muneri suo defuerit, aut omnino cuiquam contra quam iure communi, & eiusdem Tridentini Concilii, & his nostris constitutionibus definitum sit, distributiones quotidianæ dari possint. Si data fuerint, qui acceperit, suas non faciat, sed eas restituat: quæ iure ipso accrescant aliis inseruientibus, qui huiusmodi pactio, remissioni, collusioni, vel præbitioni assensu non fuerint; nisi ex constitutionibus ecclesiæ probatis alteri debeantur. Si vero omnes consenserint, vsibus ecclesiæ iam tunc addictæ intelligantur.

Declaramus autem in his excipi eos, qui ob infirmitatem, vel aliam necessitatem, aut manifestam ecclesiæ utilitatem, ex ipsa constitutione Bonifacii, aut sacris Canonibus, vel Tridentina Synodo excusantur.

Efficiant episcopi intra sex menses, vt in ecclesiis cathedralibus, & collegiatis, in quibus vel nullæ, vel tenues sunt distri-

ANNO
CHRISTI
1565.

distributiones quotidianæ, tertia fructuum pars omnium dignitatum, & canonicatum, aliorumque reddituum, quemadmodum a Tridentino Concilio præceptum est, in quotidianas distributiones conuertantur.

De officio eius qui choro præsidet.

IN cathedralibus, & collegiatis ecclesiis, qui choro præsidet, vigilet diligenter, ne quid prætermittatur in diuini officii institutione, vel progressionem, vel in reliquis, quæ ad probatam chori rationem pertinent, & aliis, quæ communibus, vel propriis constitutionibus in diuinis officiis ob- eundis præscribuntur: Neve absurde, indecore, vel præpo- stere quidquam fiat. Si qui suo officio non satisfaciant, eos grauitè, & amanter obiurget; si non resipuerint, iubeat punctatorem in libro illos describere, & ad episcopum de- ferre, cui dignas pœnas pendant. Sin ipse in suo munere obeundo negligens fuerit, ab episcopo, vel ab alio, qui ec- clesiæ præsit, puniatur.

Si quæ autem ecclesia non habet, qui huic muneri no- minatim præpositus sit, vel si habet, is non adsit in choro, præsidens officio fungatur, qui primo chori loco tunc sedet ex iis, qui dignitates, aut canonicatus in ea ecclesia obtinent.

De iis qui dignitates, personatus, aut canonicatus habent.

QUI dignitates, aut personatus in ecclesiis obtinent, & canonici nominis, ac institutionis suæ memores ea pieta- te, & assiduitate diuina officia colere debent, vt alii eo- rum exemplo ad studium & amorem diuini cultus ac- cendantur.

Itaque auctoritate etiam Tridentini Concilii præcipi- mus, vt cum in choro psallendum est, ipsi quoque quan- tum honoris gradu ceteris præstant, tanto studiosius psal- mis, hymnis, & canticis vna cum aliis modulantes, Dei laudes concelebrent. Cui officio si defuerint, pro absenti- bus habeantur; & earum horarum, quas ea ratione non obierint, distributionibus mulctentur.

Constituatur ex canonicis sacerdotibus hebdomada- rius qui diebus infra statutis Missam, & vespèras canat; cui octauo die succedat alius eiusdem ordinis: idque sem- per, aut in orbem fiat, aut alio modo, pro ecclesiæ consue- tudine. Is, si suo officio defuerit, trium dierum distributio-

nibus careat; quas episcopus arbitrio suo, vel ceteris choro operam dantibus diuidat; vel in locorum piorum vsum conferat: tributa tamen aliqua parte canonico, qui collegæ munus expleuerit.

Reliqui canonici decoro cantu antiphonas exordiantur, quas mansionarius dictarit.

Si celebranti episcopo, aut alia pontificalia exercenti, diligenter non adstiterint, & inseruierint; pœnam subeant, quæ ei videbitur.

Quibus canonicatibus, præbendis, dignitatibus, aut personatibus, & officiis adiunctum est munus aliquod presbyteri, diaconatus, aut subdiaconatus; qui ea obtinent, si, quemadmodum a Tridentino Concilio præscriptum est, suo officio per se non fungantur, priuentur eius officii distributionibus, in quo muneri suo defuerint: nisi legitime impediti, impetrata licentia ab eo, qui choro præfederit, vel superiore ordinario, per alios satisfecerint.

Quibus autem canonicatus, ac portionibus non est annexus ordo presbyteratus, diaconatus, & subdiaconatus, iis episcopus, cum consilio capituli, singulis singulos ordines annectat; quemadmodum a Tridentina Synodo præscriptum est.

Canonici, quo tempore diuina officia celebrantur, non habeant capitula, nisi fortasse aliter euidens necessitas postularit. Qui contra fecerint, distributionem ne capiant eius horæ, in qua id commiserint.

Neque etiam diebus festis capitula habeantur: nisi probabilis causa intercesserit.

De officio magistri chori, & ceremoniarum.

CHORI vel ceremoniarum magister, siue alio huiusmodi nomine appelletur, qui diuinis officiis celebrandis tamquam magister est, denuntiet officium simplex, vel solenne celebrandum.

Quando de dominica, de festo, vel de feria.

Quæ antiphonæ, orationes, psalmi, lectiones recitandæ, aut canendæ.

Quando standum, sedendum, caput submittendum, aut flectenda genua.

Omnes ecclesiæ ministros sui officii admoneat.

Adolescentes, vel rudes, quibus euangelium, epistola,

ANNO
 CHRISTI
 1565.

vel aliquid eius generis publice recitandum sit, prius in sacristia audiat, & erudiat.

Eum omnes audiant; qui non audierint, ab eo, qui choro præsidet, corripiantur: & si opus erit, ad episcopum deferantur.

Tabellam in sacristia affigendam conficiat, in qua præscribat, quid a singulis canonicis, vel aliis beneficiatis in singulis horis per hebdomadam, aut etiam per plures dies recitandum, cantandumve sit: qui, quo tempore, & ordine Missam celebrare, vel horas dicere, aut alia munera obire debeant.

Qui autem, quod ei in tabella præscriptum fuerit, non fecerit, in quam horam peccarit, eius distributiones amittat.

Si magister in officio suo deliquerit, a præsidente chori obiurgetur; & ab ordinario puniatur pro delicti modo. Si in aliqua ecclesia non fuerit huiusmodi officium, episcopus, capitulo adhibito, ad id constituat clericum aliquem probatis moribus, & in diuinis officiis exercitatum: cui stipendium det communibus etiam sumptibus, si opus erit.

In qua vero ecclesia fuerint magister cæremoniarum & magister chori distincti, suas cuique munerum partes ex his regulis episcopus, de capituli consilio, arbitrio suo attribuat.

De officio sacristæ.

SACRISTA habeat custodiam sacrorum vasorum, vestimentorum ecclesiasticorum, & totius thesauri ecclesiastici.

Vasorum, vestimentorum, instrumentorum, & ornamentorum, omnium altarium, & reliquorum omnium munditiæ, nitorique consulat.

Eiusdem curæ sint lumina, cera, & oleum.

Vinum, hostias, candelas, & cereos, ceteraque e sacristia necessaria ad diuina officia præparet.

Aquam benedictam singulis hebdomadis, vel etiam sæpius, si opus erit, ipse renouet; vel ab aliis renouendam curet.

Altare maius, & omnia alia, præcipue diebus festis, decenter ornet.

Hora congrua ipse, vel alius eius vice, campanæ sono det signum matutini, Missæ, & aliarum horarum canonicarum.

Habeat in sacristia tres tabellas: vnam, in qua omnes

Missæ, & officia pro mortuis, & reliqua descripta sint, quæ ex imposito onere, ac munere, quacumque de causa in ea ecclesia celebrari oporteat; alteram, in qua vniuscuiusque dignitatis, canonicatus, præbendæ, capellæ, altaris, seu alterius beneficii & officii eius ecclesiæ, in Missis, & aliis diuinis officiis obeundis debita munera contineantur: tertiam, quam supra diximus a magistro chori conficiendam esse. Curetque, vt quæ tribus his tabellis præscripta sunt munera, a quibus debent, omnino præstentur.

ANNO
CHRISTI
1564.

Eiusdem officium erit operam dare, vt e sacristia sermones de inanibus, profanisque rebus, multoque magis iurgia, rixæ, & turbæ omnes arceantur.

Laicos ibidem versari ne patiatur.

Nemini permittat, vt sacris vestibus induatur, nisi tunc cum ei Missa celebranda sit.

In iis qui primo, qui secundo loco, qui deinceps Missam celebrare debeant, ordinem tabulæ seruandum curet.

Si quis autem suo tempori præsto non fuerit; vel ei quem absens suo nomine substituerit, vel proximo post absentem, suo arbitrio Missæ locum det.

Duobus autem ad summum potestatem faciat eodem tempore parandi se ad Missæ celebrationem.

De officio mansionarii.

MANSIONARII, qui chori sunt quasi quædam columnæ, totum fere horarum, ac diuinorum officiorum pondus sustinentes, munus suum accurate obeant.

Cum oportuerit, ad lectorile accedant, vt antiphonas, responsoria, gradualia, & alia huius generis canant.

Solennibus festis diebus, & quoties opus erit, pluuialia induant, nisi alii nominatim huic officio præfecti sint.

Si muneri suo defuerint, illius horæ, in qua non satisfecerint, distributione priuentur: & alii eius arbitratu qui choro præsidet, illorum officii partes suscipiant.

Iidem, vt muneri suo commodius satisfacere possint, ab iis oneribus liberentur, quibus ad chori vtilitatem, magistri ceremoniarum, & eius qui choro præsit arbitrio leuandi videbuntur, neque quo tempore diuina officia in choro fiunt, paruam Missam celebrent: nisi necessitas postularit.

Eisdem episcopi honestum stipendium constituendum

ANNO
CHRISTI
1565.

curent. Quod si illis etiam dantur distributiones, eodem tempore, quo canonici, pro officii & laboris modo eas percipiant.

Ex mansionariis duo in singulas hebdomadas deligantur, idque in orbem fiat, nisi aliud probatus ecclesie mos requirat.

Horum alter officium ordiatur & perficiat, consistens in medio choro, vel ad lectorile, quod ab ea parte sit, ubi is fuerit: Missam etiam festis diebus semiduplicibus canat, nisi alii sint ei muneri prepositi.

Alter psalmorum tonum instituat pro tempore, & antiphonarum, quae ubi legenda fuerint, ab ipso tantum, vel solum ab alio legantur.

Diebus vero festis in decantandis antiphonis, canonicis & alii voce preeat: & quae cantanda, vel legenda sunt, ipsis indicet. Is, antequam officium inchoetur, chorum ingressus, libros preparet: Missam, psalmos, antiphonas & alia, quae usus requisierit, inueniat.

Mansionarii in suo munere contumaces, vel negligentes, pro modo culpae, iudicio eius, qui choro praesit, distributionibus careant.

De officio punctatoris.

PUNCTATORIS creandi morem in omnibus ecclesiis cathedralibus vel collegiatis retineri iubemus.

Is in mensem, vel in aliud certum tempus pro cuiusque ecclesiae consuetudine a capitulo constitutus, iuret, se in officio suo obeundo fidem, ac diligentiam praestitutum.

Studiose exploret & in libro punctationum notet omnes, quicumque ii fuerint, qui sacras horas & diuina officia non obierint: quique contra quam his, aliisve constitutionibus praescriptum est, in choro quidquam fecerint: qua in re is nullius non odio, non amore, non spe, non metu moueatur.

Si aliquem iniuria notarit, de suo ei satisfaciet: si vero notandum praetermiserit, de suo item tantumdem det, quod in ecclesiae usum conuertatur, & integras vnus hebdomadae distributiones amittat.

Libros punctationum diligenter custodiat, & episcopo & capitulo singulis mensibus exhibeat, & quoties id episcopus vel capitulum postularit.

Quo tempore is in officio punctatoris permanferit, facris horis & officiis omnibus interfit: nifi abfit de eius licentia qui choro praefidet: quo tempore alium, ab eodem chori praefecto probandum, substituat, qui suo muneri satisfaciat. Si secus fecerit, pro singulis vicibus vnus diei distributionem amittat.

Vt autem hoc officium melius exerceatur, neminique aliquid iniuste aut remitti aut adimi possit, praeter delictum a capitulo alter punctator ab episcopo creetur. Is, scripto iureiurando apud episcopum praestito, altero in libro omnes, qui suo muneri defuerint, notet. Singulis hebdomadis ambo punctatores libros inter se conferant; & si qua in re discreparint, episcopus, vel eius vicarius illico omnem eorum controuersiam sine vlla forma iudicii, sublato quocumque etiam appellationis impedimento, dirimant.

Episcopus deligat ad id punctatoris officium, quem voluerit, idoneum clericum.

Eidem episcopo facultas sit, de ea cathedrali, vel collegiata ecclesia, in qua punctator creandus sit, omnes, quoscumque libuerit, propositis poenis suspensionis a diuinis, & aliis suo arbitratu cogendi, vt id munus suscipiant & obeant.

De officio thesaurarii.

THESAVRARIVS capituli, siue alius quocumque is nomine dicatur, qui quotidianas distributiones partitur, curet ipsas vnicuique distribuendas pro rata parte laboris & officii ex iuris & harum constitutionum praescripto & ex ordine librorum punctatoris.

Is distributiones eorum, qui absentia, vel errati causa notati fuerint, ne persoluat: si id fecerit, tantumdem de suo det, quod in ecclesiae vsum conferatur: & ob eam causam etiam vnus mensis distributiones amittat.

De officio custodum.

CUSTODES ecclesiae, vel quicumque alio nomine id negotium curant, obseruent diligentissime & clericos & laicos, contra decorum, & honestatem ecclesiae delinquentes: eosque sui officii moneant; ac si non resipuerint, ad chori praefectum, vel episcopum deferant.

Omnia quae ecclesiarum honestati, ornamento, decoro-ue officere possint, prohibeant & arceant.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Neve quemquam in ecclesia morari sinant.

Maxime autem vigilant, ne altaria spolientur, aut quidquam ex ecclesia surripiatur.

De functionibus minorum ordinum ad usum reuocandis.

EPISCOPI ex Tridentini Concilii præscripto veteres sacrorum ordinum functiones, quibus in locis intermissæ sunt, ad usum reuocandas omni diligentia curent.

Atque ideo in cathedralibus saltem ecclesiis, sex mensium spatio, singulis minoribus ordinibus instituant aliquos, quibus ex eiusdem Concilii formula stipendium attribuant: vt non ea solum munera, quæ illis infra præscribimus, in eisdem ecclesiis expleant; verum etiam cetera, quæ sacris antiquorum Canonum decretis ad eos pertinere episcopi cognouerint, ac si quæ item alia ad cuiusque ecclesiæ vtilitatem, dignitatemve eisdem pro temporis ratione imponenda duxerint.

Quibus sic constitutis licebit episcopo ab eorum officiorum, quæ ab eis deinceps præstanda erunt, munere alios liberare, quibus id oneris ex nostris constitutionibus supra impositum est.

De ostiario.

OSTIARIUS fores ecclesiæ custodiat.

Ecclesiam suo tempore claudat & aperiat.

Infideles, hæreticos, excommunicatos, & alios, quibus iure interdictum est, ab ecclesia arceat & eiiciat.

Ne populum propius ad sacerdotem, rem diuinam facientem, accedere patiatur.

Campanas pulset.

In ecclesia dormientes, vendentes, ementes, deambulantes, colloquentes, aliave ratione diuina officia perturbantes, & quouis modo indecore atque irreuerenter se habentes, moneat. Si pertinaces sint, expellat, aut ad superiorem deferat.

Mendicantes excludat.

Ecclesiam verrendam curet.

Bruta denique, canesque expellat.

Quidquidve in ecclesia dedecet, amoueat.

De lectore.

LECTOR in ecclesia prophetias, quæ in Missa legenda sunt, & lectiones pronuntiet, quæ ex veteri & nouo testamento in matutinis dicuntur.

Pueros, si ita episcopo videatur, prima fidei rudimenta doceat.

ANNO
CHRISTI
1565.

De exorcista.

NEMO energumenis manus imponere, aut causa eiciendi dæmones exorcismos legere audeat; nisi exorcistæ ordine sit initiatus.

Is exorcismos memoriæ mandare studeat, idque ex libris, episcopi iudicio comprobatis: & cum res postulaverit ut eo munere fungi oporteat, id ne agat, nisi consulto & consentiente episcopo.

Episcopus autem nemini, ne sacerdoti quidem, permittat ut id munus exequatur, nisi eius aetatem & mores probarit.

Caueat etiam ne intercedat ullus in exorcismis quæstus, neve vlla curiosa percunctatio, præsertim quæ ad diuinationem pertineat.

De acolutho.

ACOLUTHVS subdiaconos & diaconos ad altaris obsequium affectans, eis inferuiat.

Lumina accendat & deferat.

Vrceolos vini & aquæ ad Missæ sacrificium paret.

Communia de ratione diuinorum officiorum.

VIDEANT episcopi, aliis doctis & piis viris adhibitis, ne quid apocryphum legatur in diuinis officiis, & quoad eius fieri possit, a communi Romanæ ecclesiæ officio ne discedatur.

Diuina officia ex ordine Kalendarii & ecclesiæ instituto celebrentur: nec ea ratio sine iusta causâ mutetur. quam obrem a magistro chori cathedralis ecclesiæ, vel alio, cuius id munus sit, edatur singulis annis Kalendarium dierum festorum; quo singulorum dierum officii ratio præscribatur.

Omnes inferiores ecclesiæ, quæcumque illæ sint, diuinorum officiorum rationem dirigant ad regulam Kalendarii cathedralis ecclesiæ, neque ab ea discedant. Si quæ vero ecclesiæ diuinorum officiorum alios ritus habent apostolica auctoritate concessos, eis vtantur; verumtamen ea quoque, quæ hic de diuinorum officiorum ratione præscribuntur, vbi apostolicæ concessionis expresse non aduersentur, inuiolate seruent.

In

ANNO
 CHRISTI
 1565.

In urbibus, opidis, aut vicis nullum signum communium officiorum campana detur ante signum cathedralis, vel cuiusque loci matricis ecclesiae, nisi episcopo aliud videatur: maxime vero sabbato hebdomadae sanctae, & in angelica salutatione matutina, meridiana & vespertina; qua in re matutinum excipimus, quod non ubique eodem tempore dici soleat.

Horae canonicae omnes quotidie in choro dicantur; quae ratio neque concione, neque solenni Missa, neque alia causa impediatur, nisi evidens necessitas intercesserit, de qua iudicium sit episcopi.

Nec horae aliquae beatae Virginis, ne in matutino quidem, in choro omittantur; exceptis diebus & locis, quibus ex ratione officii eas praetermittere licet.

Horae ita commode diuidantur, ut mane aliquod intervallum, si id fieri poterit sine detrimento diuini cultus, detur canonicis, & aliis ad studium diuinae scripturae, aut sacrorum Canonum.

Chorus ita vel sepiatur, vel constituatur, ut tempore diuini officii laicis aditus in eum esse non possit; vel saltem a clericis seiuncti sint.

In choro, vel omnino in ecclesia, nemo ministret sine superpelliceo, aut ceteris indumentis, quae pro ratione officii requiruntur.

Superpellicea latis sint manicis, non angustis, instar rocheti.

Candelae & cerei in Missa & aliis diuinis officiis ea exiguitate ne adhibeantur, quae in tanto mysterio dedeceat, & adstantibus offensionem afferre possit.

Episcopi ne patiantur circulatorios, circumforaneos, & id fallax hominum genus, tempore diuinorum officiorum in foris & plateis ecclesiarum versari; ut ne populus illecebris eorum & artificiiis ab ecclesiis euocatus, salutare cogitationes abiiciat.

Curent iidem, ut ex eo more pulsandi in tenebris sanctae hebdomadae ad representandam creaturarum rerum perturbationem in passione creatoris, omnis licentia & indecorus tumultus amoueat.

De musica & cantoribus.

IN diuinis officiis, aut omnino in ecclesiis, nec profana
 Concil. Tom. 36. L

cantica, sonive, nec in sacris canticis molles flexiones, voces magis gutture oppressæ quam ore expressæ, aut denique lasciuia vlla canendi ratio adhibeatur.

Cantus & soni graues sint, pii, ac distincti, & domui Dei, ac diuinis laudibus accommodati: vt simul & verba intelligantur, & ad pietatem auditores excitentur. Cantores, vbi fieri potest, clerici sint: omnino autem in choro clericalibus vestibus, & superpelliceo vtantur. Organo tantum in ecclesia locus sit, tibiæ, cornua, & reliqua musica instrumenta excludantur.

Et si in hymnis, psalmis & canticis, suis vicibus organo canatur, omnes tamen eorum versiculi in choro distincte pronuntientur.

Quando & quomodo ad diuina officia conueniendum.

CVM in ecclesiam ad diuina officia diurna, vel nocturna conueniendum erit, id campanæ sono significetur; ea interposita mora, qua omnes facile possint conuenire. Signo audito, qui dignitates in ecclesia, etiamsi præfecti sint, personatusve, aut canonicatus habeant, ceterique omnes, qui interesse debent, præparent se ad diuinas laudes, & mature ad ecclesiam progrediantur.

Ingressi in ecclesiam, factisque ad sacrosanctam eucharistiam, vel, vbi ea non seruetur, ad altare maius precibus, recta in sacristiam proficiscantur.

Quo loco, retenta talari veste, superpelliceum assumant, & reliquum vestitum ad sacrum munus necessarium, quod vt seruos Dei decet, tacite & modeste faciant.

In ingressu chori ad matutinum & alias horas & diuina officia, is ordo seruetur:

Vt paulo post vltimum campanæ signum ad rem diuinam faciendam, vniuersis in sacristia paratis, pulsetur paruula campana, qua egressus sacerdotum ad Missas celebrandas significari solet: vt omnes, qui in ecclesia, vel circum eam sunt, diuini officii celebrationem instare intelligant.

Postea omnes, de sacristia ordine procedentes, exeant: & vbi se ad altare humiliter inclinarint, suum quisque locum in choro adeat.

Ibi flexis genibus & submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Deinde dato signo, vel pronuntiato Pater noster, per

ANNO
CHRISTI
1565.

hebdomadarium, ad initium officii omnes surgant & officium inchoetur.

Qui vero in ecclesia, vel circum eam, aut in sacristia fuerit, & eo ordine chorum ingredi neglexerit, dimidia parte distributionum illius horæ priuetur, nisi aliqua de causa, quæ ei, qui choro præsidet, vel ordinario probetur, impeditus fuerit.

Si quis ausus fuerit inchoare officium, priusquam eo ordine in chorum conuenerint, & distributionem vnius horæ amittat, & grauiori etiam pœna ab episcopo plectatur.

Si quis autem aliis in choro iam consistentibus aduenerit, idem institutum seruet, & in sacristia & in choro.

Si quis non venerit ad matutinum ante finem capituli de beata Maria virgine, cum de ipsa officium celebratur: alioqui ante finem psalmi, *Venite exultemus*: in aliis etiam horis, ante finem primi psalmi, pro absente habeatur, illiusque horæ distributione careat.

In Missa vero nisi venerit ante finem vltimi Kyrie eleison, eandem negligentiae pœnam subeat.

Si quis cum possit initio officii, vel supplicationum conuenire, aduentum suum in extremum a nobis præfiniti temporis punctum de industria distulerit, absentis loco habeatur.

Quomodo versandum in choro.

OMNES in choro diuina officia, vt temporis ratio postularit, alternis vocibus canant, recitent, attenteque audiant.

Id non cursim, non perturbate, non oscitanter, sed leniter, distincte, ac studiose faciant.

In choro pro temporis & officii ratione, ex instituto, & more ecclesiæ sedeant, stent, flectant genua, caput aperiant, & submittant, ceteraque eius generis adhibeant: omnes vero æque idem faciant.

In choro etiam in matutino officio, clericali birreto, non pileo vtantur: alioqui moneantur a præsidente chori, vel ab eo, qui proximo loco sedet: & nisi paruerint, pro absentibus habeantur.

Faceffant somnus, risus, ioci, rixæ, colloquia.

Ne vagentur in choro, vel ecclesia.

Neve locum mutant, ne occasione quidem genua flectendi.

Ne in choro, vbi communi officio opera datur, priuatim officium dicant.

Neve literas, libros, aliave scripta legant.

Ne exeant, nisi diuino officio confecto, ne causa quidem de communi re agendi, si necessitas non coegerit, tumque a præfecto venia petita.

Si cum diuina celebrantur officia, sacerdoti, vel clerico, vel ministro, interdum per ecclesiam necessario sit incedendum, grauius & modeste id faciat. Neque cum vlllo sermonem habeat de rebus inanibus.

Qui dignitates aut personatus habent, canonici & alii omnes, qui aliquid in his commiserint; si moniti a præfidente chori non respuerint, & horæ illius distributione careant, & pro modo culpæ alias pœnas dent, episcopi, aut eius, qui ecclesiæ præsit, arbitrato.

Quomodo a choro recedendum.

POST diuinum officium in choro flexis genibus submissa voce saltem orationem dominicam dicant.

Tum vel surgente, vel signum dante hebdomadario, confurgant omnes.

Et inter se consalutantes, & ordine procedentes, simul exeant, & de more ante altare se inclinent.

Eodemque ordine ad sacristiam progrediantur, vbi modeste & quiete superpelliceum exuant, non in ecclesia. Qui fecus fecerit, monitus a præfecto chori, nisi respuerit, distributionem illius horæ ne capiat, & ab ordinario pro modo culpæ plectatur.

De matutino & prima.

MATVTINVM officium, vel media nocte, vel saltem eo tempore instituat, vt sub ortum solis absolutum sit; vel ea hora, quam episcopus præscripserit: ea tamen habita ratione vt vere matutinum dici possit, & aliæ horæ, Missæ, & officia mature perfici queant. Sed præterea eorum canonicorum, & clericorum commoditati consulatur, qui prope ecclesiam non habitant.

Matutinum vesperi non dicatur, exceptis tamen diebus octauæ festi & solennis diei corporis Domini nostri Iesu Christi, ceterisque diebus, quibus ex Romanæ ecclesiæ instituto est permixtum in iis ecclesiis, vbi hæc consuetudo seruatur.

ANNO
CHRISTI
1565.

Matutinum in choro ecclesiae celebretur quouis anni tempore.

At si tamen vehementia frigora sint, vel alia vlla iusta causa intercedant, de licentia episcopi in sacristia, vel honesto alio eius ecclesiae loco dici possit.

Prima oriente sole dicatur, vel paulo post, pro consuetudine ecclesiae.

De Missa solenni.

E P I S C O P V S Missam maiorem, & vesperas, nisi impediatur, paschalibus, & aliis maioribus festis diebus cantet.

Diebus vero dominicis, & festis duplicibus canonicus hebdomadarius id faciat: nisi iis diebus ii, qui in ecclesia dignitates obtinent, id munus obibunt vel ecclesiae instituto, vel episcopi iussu.

Aliis diebus, nisi de more, vel instituto ecclesiae id munus sit canonicorum, quod seruari iubemus, idem praestabunt mansionarii, aut alii sacerdotes ad id designati.

Qui sacerdos Missam solennem in ecclesia cathedrali, vel collegiata celebrare debet, & suo muneri defuerit; nisi legitime impeditus eius rei facultatem a praesidente chori, vel sacrista impetrarit, in singulas vices soluat decem solidos, in usum ecclesiae vel sacristiae erogandos, arbitrio episcopi, vel ei dandos, qui illius loco celebrarit.

Qui impeditur, quo minus Missam celebrare possit, sacristam moneat in tempore, vt, accepta eius excusatione, curare possit vt ab alio Missa celebretur.

Episcopo, & ei, qui in ecclesia dignitate praeditus sit, & canonico, die festo solennem Missam celebranti, adsistat sacerdos, qui adsistens dicitur, pluuiiali indutus.

Si adsistendi munus nemini attributum est, episcopus cum capitulo attribuat: vel certos eligat sacerdotes, qui id in orbem obeant; cuius officii immunes sint hebdomadarii, magister chori, & punctatores.

Diaconus etiam, & subdiaconus eisdem ministrent, sacris vestibus induti.

Aliis vero inferioribus vt ministrent diaconus & subdiaconus, sacris vestibus induti, in maioribus saltem ecclesiis, vbi id fieri poterit, episcopi curabunt.

Curet episcopus, vt, quemadmodum admonuit sacra

Tridentina Synodus, diaconi & subdiaconi, saltem dominicis, & festis solennibus diebus, cum altari ministrauerint, sacram eucharistiam sumant.

ANNO
CHRISTI
1563.

Diaconi, vel subdiaconi, qui ex iure, statuto, vel consuetudine, certis diebus altari ministrare debent, si defuerint, eius horæ distributionem ne capiant.

Quorum vices subeant ii, quos chori præfectus iusserit, quibus detur aliqua pars distributionis, quæ absentibus est adempta.

Vbi nemini nominatim id munus in ea ecclesia impostum est, quibus diaconis, vel subdiaconis chori præfectus id negotii dederit, id suscipiant, dum singulis præbendis propria munera ab episcopo assignabuntur: vel alii diaconi, & subdiaconi constituantur, qui eo fungantur officio.

Episcopi, quam sæpissime possint, solenni Missæ, ac diuinis officiis intersint. Diebus vero dominicis, aduentus, & quadragesimæ, nisi legitima causa intercesserit, omnino ne desint.

Episcopum ad celebrandam vel audiendam Missam, ad aliave diuina officia solennia venientem, canonici deducant & reducant.

De ecclesiis, & earum cultu.

ECCLESIAS quascumque siue curatas, siue non curatas, sacella & oratoria diruta episcopi ad eam rationem, quæ a sancta Tridentina Synodo præscripta est, restituenda, vel alio transferenda curent. Lapidem, cæmentum, & omnis materia eorum locorum ad profana ædificia ne adhibeantur, nisi episcopi auctoritas ex iusta causa intercesserit. Quod enim semel Deo consecratum est, ad priuatos hominum vsus transferri non debet.

Altaria etiam, quæ extra ecclesiam, & quæ sub dio nec septa aut munita sunt, episcopi aut sepienda, si fieri possit, aut demolienda curent.

In ecclesia, præsertim cum diuina celebrantur officia, vel verbum Dei prædicatur, nemo hæc audeat:

Deambulare, nugari, circulos habere, negotiis operam dare.

Cum mulieribus, de quibus suspicio esse possit, colloqui.

Altaribus, fontibus baptismi vel aquæ benedictæ adherere.

ANNO
CHRISTI
1565.

In limine, aut ante fores immorari.

Auersum ab eucharistiæ sacramento irreuerenter se-
dere, aut, cum in Missa sustollitur, stare.

Aut quouis modo diuina officia perturbare.
Aut irreuerenter in ecclesia versari.

Ne clericus, aut alius quiuis in ecclesiis, earumve cœ-
meterio, atrio, vestibulo, aut porticu, foribusque quid-
quam venale proponat: ne si ad vsum quidem sacrificii, vel
ecclesiæ futurum sit.

Nemini cum venaticis canibus, vel volucris in eccle-
siam ingredi liceat: neque hastam, vel sclopetos, balistas,
aliave eiusdem generis in eam inferre.

Ne mendici elemosynæ causa in ecclesiis vagentur,
sed extra ianuam consistant.

Qui in horum aliquo deliquerit, a rectore per se, vel per
alium ecclesiæ ministrum moneatur: nisi paruerit, ab ec-
clesia expellatur: si id commode fieri non possit, ad episco-
pum deferatur, qui in eum suo arbitratu animaduertat: qui
etiam rectorum, & aliorum ecclesiæ ministrorum huius of-
ficii negligentiam coerceat.

Rektor cuiusvis ecclesiæ pernoctationes, aut noctur-
nas vigilias in ea posthac nemini permittat: sed sub noctis
horam ecclesiarum fores claudat.

Neque vlllo pacto quemquam præter sacerdotes admit-
tat, nisi nocte natalis Christi Domini, cum Missa cele-
bratur.

Neve patiatur, si fieri possit, populum ad eas excubare.

Qui contra fecerit, episcopi arbitratu puniatur.

Magnopere vero a principibus petimus, vt ad rem ad-
iuuandam, suam quoque potestatem conferant.

Sicut ecclesiastica immunitas, Dei præcepto, & cano-
nicis sanctionibus constituta, quam diligentissime custo-
dienda est, neque permittendum vt confugientibus ad ec-
clesiam & loca sacra, aliqua vis contra sacros Canones in-
feratur: ita summopere cauendum, ne facinorosi, nisi ne-
cessario ad ea, quasi ad asylum, in sacrarum constitutio-
num fraudem se recipiant.

Mandamus igitur omnibus, & singulis clericis, propo-
sita pœna excommunicationis, aliisque arbitrio episcopi,
vt, quoties ab aliquo exule damnato, vel criminoso, qui in

loco libero sit, postuletur vt illum in eorum ecclesiis, cœmeteriis, vel domibus recipiant, omnino antequam assentiantur, ordinarium consulant: &, quidquid ille tali in re censuerit, faciant.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quod si, clericis minime præmonitis, tales personæ ad huiusmodi loca venerint, iidem clerici, eiusdem pœnæ periculo, episcopum quamprimum certiores faciant, vt, quidquid ab eo hac in re decretum fuerit, seruent. Ipse autem episcopus de his commonefactus, considerata personarum, locorum, & temporis conditione, ac facti qualitate, decernet, quod ecclesiæ immunitati, sacrorum locorum honestati, & Canonum menti consentaneum iudicabit: ita tamen, vt ecclesiastica immunitas nulla ex parte violetur, neque propterea censeatur data facultas aliqua sæcularibus magistratibus, & potestatibus lædendi immunitatem, aut aliquos de his, quæ diximus, locis extrahendi, contra quam antea iure communi statutum esset.

Ne occisorum cadauera a iudicibus vel notariis maleficiorum in ecclesiis vlllo modo inspiciantur: sed eo illata exportentur: & huiusmodi inquisitiones, & omnia, quæ ad cædis cognitionem pertinent, a sacris locis reiiciantur.

Nemo vasa, vestes, vel alia ornamenta, sacris addicta, aut omnino quidquam ex sacra suppellectili, profanis hominibus, aut ad profanum vsum commodare audeat. Qui ita commodarit, grauiter arbitrio ordinarii puniatur.

Sacræ campanæ vsum, qui ad fideles præmonendos, vt ad diuina conueniant officia, est introductus, indignum est, ad conuocandos homines ad spectacula suppliciorum adhiberi. Quamobrem principes ac magistratus etiam atque etiam hortamur, vt campanis, quæ ecclesiarum vsui sunt addictæ, si consecratæ sint, ad pœnarum significationem quemquam vti ne patiantur.

De processionibus, & supplicationibus.

GENERALES processionibus a cathedrali, vel cuiusque loci maiori ecclesia proficiantur, & eodem reuertantur, nisi aliud episcopo videatur.

In iis supplicationibus generalibus qui non venerit ante inuocationem sanctissimæ Trinitatis, pro absente habeatur, aut alia pœna ab episcopo plectatur.

Eas canonici & alii clerici, etiam cuiusvis dignitatis sint,
cum

ANNO
 CHRISTI
 1565.

cum superpelliceis, & vſitatis aliis ſacris veſtibus ſtatu-
 tempore ſemper obeant.

Præſectis eccleſiarum collegiatarum in vrbibus præci-
 pimus, vt, cum ſuis quiſque canonicis, & beneficiatis vo-
 catus, ſuperpelliceo, vel aliis ſacris veſtibus indutus, pu-
 blicas proceſſiones, prælata cruce, ſemper obeat. Quibus
 epiſcopus locum arbitrio ſuo quamprimum aſſignabit; ne-
 que eius rei effectus vlla appellatione retardari poſſit.

Ad huiuſmodi proceſſiones epiſcopi, cum eis videbi-
 tur, ex Concilio Tridentino vocent regulares omnes,
 quamuis exemptos.

Si qua controuerſia ſit de priore loco, ab epiſcopo ex
 auctoritate eiufdem Concilii tollatur.

Cruces clerici ferant talari veſte, & ſuperpelliceo indu-
 ti, iique eiufmodi ſint, vt eam apte, & decore ferre poſſint;
 omnes ordines grauiter, & modeſte procedant: colloquiũ
 que excluſis, pſalmis, hymnis, & reliquis ſacris precibus
 operam dent.

Nemo ordinem in proceſſione deferat, antequam ad
 eccleſiam, vnde profecti ſunt, redierint.

Laici a clericis, feminæ a viris ſeparatim proſequantur.

Videant epiſcopi, vt in ſupplicationibus, & proceſſio-
 nibus quibuſcumque, præſertim cum ſanctiſſima eucharis-
 tia circumfertur, & cum frequentior populus ad eccleſias
 indulgentiæ, feſti diei, ſacræ concionis gratia, vel alia de
 cauſa conuenire ſolet, ea modeſtia, & reuerentia adhibea-
 tur, quæ piis, & religioſis huiuſmodi actionibus maxime
 debetur.

Ne inter viam inaniter ſpectandi gratia ſubſiſtatur.

Ne petulanti factò, dictove cuiquam moleſtia infe-
 ratur.

Ne, quæ minus deceant, ſpectacula adhibeantur.

Neve actiones pro foribus ædium, aut in via repræ-
 ſententur.

Qui ſecus fecerint, ſeuere coerceantur.

Epiſcopi præſciant certos viros, quibus curæ ſit, vt hæc
 omnia quæ de ſupplicationibus præſcripta ſunt, ſeruentur:
 & vt res ea qua decet pietate agatur.

Edendi, ac bibendi conſuetudinem, ſecumve eſculen-
 ta, & poculenta deferendi, aut ea vendendi in ſacris ſup-

plicationibus habendis, vineisque lustrandis, & suburbanis ecclesiis visitandis, parochi tollere studeant, fideles sapientius admonentes, præsertim die dominico, qui proxime sacras rogationes antecedit, quam dedecet, ubi piis orationibus mens & lingua exercenda est, ibi ieiunium, quod ad alliciendam Dei gratiam magnam vim habet, & tantisper seruare non posse.

De funere episcopi.

PIVM sanctorum patrum institutum ad concelebrandas episcoporum exequias, iamdiu intermissum, reuocantes, statuimus;

Vt episcopo mortuo, vel morti proximo, tres primi de capitulo præsentis vicinum episcopum, vel eo impedito, alium inuitent, qui statim veniat: ac, si viuum episcopum inuenerit, accuratissime consoletur, & ea officia præstet, quæ ad animæ salutem tali tempore requiruntur.

Mortuum vero vna cum sæculari & regulari clero solenni more ad sepulcrum prosequatur.

Nihil autem episcopus, pii huius officii gratia, impensæ, vel quouis alio nomine, a quoquam exigat, vel sponte oblatum accipiat.

Eius tamen expectationis causa corpus antistitis ne amplius quadraginta horis insepultum iaceat.

Interea vero curet capitulum, vt custodiat corpus, & circum ipsum frequentes ex clero sint, qui pro eius anima preces Deo faciant.

Eidem capitulo hoc munus iniungimus, vt primo quoque tempore prouinciales episcopos omnes de episcopi morte faciat certiores, qui in ecclesiis cathedralibus Missam solenni ceremonia pro eius anima celebrandam curabunt: & publicis supplicationibus, ac precibus indictis, Deum pie sancteque deprecabuntur, vt orbato gregi pastorem dare velit iuxta cor suum.

In exequiis eius plures viginti quatuor cereis non accendantur, idque impensæ vacantis ecclesiæ, nisi extent defuncti bona; vel alius sit, qui de iure, aut consuetudine sumptum facere debeat.

Episcopi negligentia in comprouincialis episcopi funere a Synodo prouinciali, canonicorum, & cleri, a successore episcopo grauiter puniatur.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Sacra anniuersaria pro mortuo episcopo quotannis
 fiant in cathedrali ecclesia; quamdiu proximus eius suc-
 cessor in episcopatu vixerit, viuentis episcopi, & capituli
 sumptibus.

De funeribus, & exequiis.

VT vetus ecclesie institutum mortuorum funus piis
 precibus, & officiis solenni more prosequendi multis locis
 auaritia, ambitione, vel negligentia deprauatum, ad pri-
 stinam pietatis rationem reuocemus, clericis quibuscum-
 que cuiusuis dignitatis sint, etiam canonicis cathedralium,
 & collegiatarum ecclesiarum, ceterisque omnibus hæc
 seruanda proponimus:

Ante solis ortum, & post occasum, mortuum & effer-
 ri, & ad sepulturam recipi prohibemus.

Inter maioris Missæ celebrationem, mortuorum cor-
 pora sepulturæ causa in ecclesiam ne inferantur.

Singularum cathedralium, collegiatarum & parochia-
 lium ecclesiarum clericis, qui in funus venerint, vna tan-
 tum suæ ecclesie crux præferatur: neque alia in funere de-
 ferantur, nisi quas suus quamque clerus subsequatur. Quod
 si alii quoque clerici inuitati fuerint, eius rectoris, qui inui-
 tarit, crucem consequantur.

Ad tollendas controuersias, quæ magna populi offen-
 sione inter regulares qui beneficia curata obtinent, vel in
 eis curam animarum exercent, & parochos sæculares in ef-
 ferendis mortuis oriuntur, statuimus, vt cum ex parochia,
 cui sæcularis sacerdos præsit, mortuus effertur, vt in paro-
 chiali ecclesia sepeliatur, cui regularis sit præfectus, vel con-
 tra, tunc utique parochi, superpelliceo & stola induti, pa-
 res progrediantur. Reliqui vero regulares eum locum te-
 neant, quem in generalibus processionibus tenere consue-
 uerunt, non obstante quauis consuetudine, vel pactione,
 quam inter se fecerint.

Cum mortuus efferendus erit, cuiusuis ecclesie clerus,
 qui vocabitur, in vnam proximam mortui ædibus eccle-
 siam, congruo processionis ordine conueniat; vnde om-
 nes ordine prodeuntes, bini canentes psalmos, aliasve sa-
 cras preces, mortuum ab eius ædibus ad sepulturam co-
 mitentur.

Cum ad ecclesiam venerint, omnes corpus suo item or-

dine circumstent, instituta officia celebrantes: nec prius discedant, quam corpus in sepulcrum illatum fuerit.

Deinde singularum ecclesiarum clerici eodem ordine, quo venerant, crucem præferentes, ad ecclesiam suam redeant: nisi aliquando aliud episcopo iusta de causa videatur.

Clerici ecclesiæ, in qua mortuus humatur, eius vestes, heredibus inuitis, ne fumant; sed iis, ad quos pertinent, reddant.

Candelæ omnes, cerei, & quæ intortitia vocantur, quæ circum crucem, & cadauer ad ecclesiam adferuntur, & alia, quæ circa feretrum, & in altaribus, ac reliquis in locis, dum diuina officia in funere celebrantur, heredum impensis accenduntur, ita Deo oblata esse intelligantur, ut eius ecclesiæ sacrificiæ, in qua mortui corpus humandum erit, continuo addicta sint.

Rectoribus vero vendere illas nullo modo, sed ad Misfam, ceteraque diuina officia celebranda tantummodo uti liceat, nisi in alium ecclesiæ usum ordinarii licentia conuertantur.

Excipimus tantum ea, quæ clericis cuiusvis generis elemosynæ causa dari solent, & quæ funeralium nomine cathedralibus, & parochialibus ecclesiis ex sacris Canonibus debentur: quibus nihil obsit, quo minus quartam funeralium, quæ solita esset persolui, ex decreto Tridentini Concilii consequi possint.

Si mortuorum heredes ita se impie gesserint, ut religiosum exequiarum institutum negligentes, cruci, clericis, & funeri debita lumina adhibere nolint; ab episcopo ea cogantur comparare, quæ necessaria videbuntur.

Dent operam episcopi diligenti cohortatione, ut in singulis parochiis, communibus eorum sumptibus qui sunt in parochia, comparetur pallium, quod mortuo imponi solet; idque omnibus in funere gratis commodetur. Quod si parochiani id recusarint, singuli parochi, & alii ecclesiarum curatarum rectores pallium ad huiusmodi usum emant: pro quo mortuorum heredes illis minimum aliquid episcopi arbitrato largiantur.

Si vero nobiles homines aureo, vel serico, vel omnino precioso pallio uti voluerint, pecunia sua faciendum curent, quod ad eiusmodi cadauerum usum nullo modo in

ANNO
CHRISTI
1565.

posterum adhibeatur, sed illi ecclesie, in qua mortuus sepultus fuerit, illico post funus acquisitum sit, & in eius ornamenta conuertatur.

Statuat episcopus in ciuitate & dicecesi sua pro modo laboris, quantum mercedis causa dandum sit curatoribus exequiarum, ceterisque qui dant operam in funere, & iis qui campanas pulsant. Quibus etiam, quamdiu in exequiis campanas pulsare debeant, arbitrio suo prescribat.

Miserabiles personae, quibus mortuis aut nihil superest, aut ita parum, ut sua impensa humari non possint, a parcho sumptibus ecclesie sepeliantur.

Exequiarum, sepulturae, & anniuersariorum causa nemini quidquam pacisci, aut exigere liceat, neque etiam petere, vel quid aliud committere, quod simoniacae labis, aut sordidae auaritiae suspicionem habeat.

Pias tamen consuetudines in his seruari iubemus, cuius rei episcopus curam suscipiat.

Pia etiam legata exigi volumus, neque ea, quae elemosynae causa vltro data fuerint, accipi prohibemus.

Nemini quemquam in funere laudare liceat, nisi & eum, quem laudare velit, episcopus dignum censuerit, & laudationem scriptam ante probarit.

Liceat tamen in funere concionem habere, quae tota referatur ad humanam miseriam, fidelium oculis proponendam, omnesque ad vigilandum cohortandos, ne, cum venerit Dominus hora qua non putarint, inueniat eos dormientes.

Caueant autem parochi, & alii ecclesiarum rectores, ne quod pietate adducti suadere debent mortuorum hereditibus, ut anniuersaria officia illorum causa celebranda current, id cupiditate impulsu molestius flagitent. qua in re si peccarint, episcopi arbitrio puniantur.

Quicumque laicus, vel saecularis clericus in iis deliquerit, quae his decretis prescripta sunt, ab ordinario loci graui poena afficiatur.

De sepulturis.

NON est ferenda nostri temporis insolentia sepulcrorum, in quibus putrida cadauera, tamquam sacrorum corporum reliquiae, excelsa & ornato loco in ecclesiis collocantur, circumque arma, vexilla, trophaea, & alia victoriae

signa & monumenta suspenduntur: vt iam non diuina templa, sed castra bellica esse videantur. Ambitiosam igitur hanc in mortuorum corporibus decorandis arrogantiam detestantes, & ecclesiarum decori consulentes, eiusmodi sepulcra excelso loco posita, & ea quæ parietibus inclusa, vel adiuncta etiam in vna parietum parte eminent, nisi marmorea, aut ærea sint; siue illis corpora contegantur, siue inania & ibi tantum honoris causa sint constituta, & eorum omnis generis ornatum & apparatus ad tres menses amoueri, ac tolli omnino iubemus, ossaque ac cineres in sacro loco altius in terram defodi, ita conditos, vt sepulcrum e solo non emineat.

Monemus vero episcopos, vt morem, multis locis intermissum, mortuos in cœmeteriis sepeliendi, restituendum curent: inde submotis, si qui ea vsurparint.

Et si cui locus sepulturæ deinceps dabitur in ecclesia, humi tantum detur: & sepulcrum, in quo condetur, opere fornicato cum reliquo ecclesiæ pauimento æquatum sit.

Hæc vt efficiantur, diligenter operam dabunt episcopi, adhibito etiam, si opus erit, magistratuum auxilio.

Quæ pertinent ad bonorum & iurium ecclesiasticorum conseruationem, rectam administrationem, & dispensationem.

ECCLESIAŪ res quamplurimæ, aut destitutæ defensoribus, aut etiam ab iis, quibus earum procuratio credita erat, proditæ, ita perierunt, vt monumentis vel interceptis vel perditis, nulla spes iam reliqua videatur illas in ius suum vindicandi. Id ne deinceps accidat, neve quifquam, quod in Christi patrimonio negligentior sit, quam in suo, merito reprehendi possit, statuimus;

Vt episcopi & capitula tam cathedralium, quam collegiatarum ecclesiarum, hospitalium etiam, ac quorumcumque piorum locorum gubernatores, seu administratores & alii quicumque, qui beneficia ecclesiastica quæcumque cum cura, vel sine cura, quocumque nomine nuncupentur, etiam commendata, nunc obtinent, ab huius decreti editione; qui vero in futurum quomodocumque obtinuerint, ab adeptæ possessionis die, quisque intra spatium sex mensium, edictis etiam interim publice propositis, omnium & singulorum bonorum mobilium & immobilium, iurium, annuorum censuum, siue reddituum, nominumve

ANNO
 CHRISTI
 1565.

debitorum & aliorum quorumcumque ad eorum ecclesias, vel eorum administrationi commissas, monasteria, vel beneficia, eorumve mensas quocumque iure pertinentium, rationem diligentissime conquirendam, & eorum omnium inuentarium, in quo locorum etiam fines, conditionesque omnes sigillatim describantur, per publicum notarium diligenter conficiendum curent. Episcopus quidem, adhibitis duobus, a capitulo cathedralis ecclesie delectis: Capitulum autem coram episcopo, aut aliis praefectis ab eo: alii vero coram fide dignis testibus.

Ex eo inuentario exempla duo, notarii publici auctoritate ad certam eorum fidem munita, conficiantur: quorum alterum episcopi & capitula ecclesiarum cathedralium in archiuo, quod vtrisque commune sit, asseruent: alterum ad metropolitanum mittant. Praefecti vero & capitula ecclesiarum, quae collegiatae sunt, alterum exemplum in communi eorum archiuo retineant: alterum in archiuo cathedralis ecclesiae, intra cuius fines sunt, asseruandum tradant.

At vero in quibus ecclesiis vel cathedralibus, vel collegiatis archiuum eiusmodi non sit, ab episcopo instituantur.

Ceteri autem singuli, qui beneficia quaecumque ecclesiastica quouis titulo obtinent, exemplis item duobus eodem modo confectis, vnum in ecclesia sua diligenter custodiant: alterum ad cathedralem ecclesiam perpetuo considerandum mittant: vnde, si vsus postulabit, exemplum sumere eis liceat gratis.

Archiuua singula duabus clauibus occludantur.

In ecclesiis cathedralibus, earum vnam episcopus, alteram capitulum custodiat: in collegiatis alteram praefectus, alteram capitulum seruet.

Praeterea in visitationibus, eiusmodi inuentaria episcopi secum afferant, & cum iis, quae seruantur ii qui visitandi sunt, sigillatim conferant: perspiciantque diligenter, ne quid eorum, quae ibi descripta fuerint, desit, quod ecclesiae vel minimo detrimento esse possit. Et, si quae forte deerunt, ecclesiae restitui, omniaque eius damna sarciri studeant. Ipsa quoque inuentaria, si eis videbitur, renouari iubeant. Et vtique quaecumque accessio, vel immutatio facta sit, ea quotannis in inuentaria referatur.

Qui in his, vel negligentia, vel contumacia, vel fraude peccauerint; si capitula, & alii beneficia ecclesiastica obtinentes, episcopi arbitrio: si episcopus, primæ prouincialis cuiusque Synodi, pœnas dabit.

Episcopi intra sex menses vniones perpetuas, etiam ecclesiis iurispatronatus factas, & ipsa patronatus iura ex præscripto Tridentini Concilii recognoscant, & traditam eiusdem Concilii decretis de illis rationem diligentissime seruent.

Si quæ laicis concessa ecclesiæ bona, aliquo modo caduca facta sint, caueant episcopi & quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, ne pœnam caducitatis remittant: nisi seruent iis, quæ in hoc genere iura præscribunt: si secus fecerint, episcopi in Synodo prouinciali pœnas dabunt; ceteri ab episcopo plectantur.

Qui bona ecclesiæ feudi nomine obtinent, a successoribus in ea inuestituram intra tempus a iure præstitutum renouandam curent, eisdemque fidelitatis iusiurandū dabunt.

Pari etiam ratione heredes eorum & inuestituram postulent, & iurent iis, qui ecclesiæ præfuerint.

Qui id facere omiserint, constitutas legibus pœnas pendant.

Ne autem res ecclesiasticæ cum aliis confundantur, mandamus, vt feudatarii omnes in eiusmodi renouationibus omnia bona, eorumque fines sigillatim & nominatim publico instrumento describant.

Hanc vero curam præcipuam ordinariorum esse volumus, vt illos cogant hæc omnia exequi, propositis pœnis eorum arbitratu.

Nemini beneficiorum ecclesiasticorum bona propinquis suis intra tertium gradum in emphyteusim, aut ad cuiusvis temporis spatium, etiam per suppositas personas locare liceat, nisi euidens & magna ecclesiæ utilitas, iudicio episcopi, præter alia iuris requisita, aliud postulare videatur. Si aliter factum fuerit, nulla sit locatio, & qui locarit, ab ordinario puniatur.

Ex auctoritate sacri Concilii Tridentini negotium damus episcopis prouinciæ nostræ, vt singuli vna cum canonico a capitulo & altero de clero ab ipsis deligendo recognoscant, etiam ex officio, quascumque locationes bonorum

rum

ANNO
 CHRISTI
 1565.

rum ecclesiasticorum, ad longum tempus a triginta annis factas; & si eas in damnum ecclesiæ & contra canonicas sanctiones contractas fuisse adiudicauerint, irritas & nullas declarent.

Nolumus cedentibus, aut decedentibus iis qui ecclesiastica obtinent beneficia, illorum fructibus fraudari successores, aut saltem eorum recuperationem litibus & controuersis difficilem reddi: qua re fit, vt interim ecclesia debitis muneribus & officiis destituatur.

Idcirco sancimus, ne ecclesiarum rectores, aut quicumque beneficia ecclesiastica quomodolibet obtinentes, sine ordinarii licentia, scripto permessa, pendentes beneficiorum fructus quouis prætextu vel causa alienent, nisi venditionis, vel locationis nomine: & tunc dilata in id tempus precii vel mercedis solutione, quo fructus erunt a solo separati.

Quod si secus factum fuerit, contractus irritus fit & nullus: & qui fecerit, arbitrio ordinarii pœna afficiatur: quam etiam sustineatis, qui eo in suam rem vti voluerit.

Cum pro cuiusque ecclesiæ consuetudine populus ad oblationes inuitatur, id grauius & modeste faciendum est. Nec eo vasis, aut sacculi genere pecuniam accipiant, in quo quid quisque dederit, cerni possit: vt fideles pietate adducti, non pudore quodam modo coacti, eleemosynam afferant.

Quæ cum ad subsidium sacerdotum, vel aliorum pauperum, vel ecclesiarum reparationem & ornatum sit instituta, eam populus liberaliter præbere debet.

Ne per inscitiam aut obliuionem id peccatum committatur, vt decimæ iis, quibus legitime debentur, vel omnino non soluantur, vel ex parte tantum: ideo mandamus & parochis, vt inter Missam, & prædicatoribus in concione primo quoque dominico die aduentus & quadragesimæ doceant populum, quid de solutione decimarum sacrum Tridentinum Concilium statuerit; vehementerque hortentur ac moneant, vt debitas decimas integre persoluant, ne propositas ab eadem Tridentina Synodo excommunicationis pœnas subire cogantur.

Quibus etiam diebus eiusdem Tridentini Concilii decretum contra occupantes quouis modo fructus, bona &

iura ecclesiarum & aliorum piorum locorum, communi lingua populo recitent.

ANNO
CHRISTI
1565.

Quia contingit interdum vt clerus vrbanus congregatus, reliquo clero dioecesano non adhibito, aliqua decernat quæ ad clericos vniuersæ dioecesis pertineant, magno nonnunquam absentium damno; idcirco nos communi eorum vtilitati consulentes, statuimus vt clerici, qui extra ciuitatem sunt, cum primum in dioecesanam Synodum conuenerint, aliquos eligant, qui vrbanæ congregationis deliberationibus, quæ ad vniuersum clerum spectant, intersint.

Præcipimus etiam clero ciuitatis, vt antequam congregetur, semper eos, qui delecti fuerint admoneat, vt ad congregationes adesse possint. Si vero non admonuerit, quidquid ibi actum, decretumve sit, externo eius dioecesis clero detrimento esse non possit.

Omnes vero ecclesiasticas personas & eorum bona, libertatem, commoda & iura omnia principibus summo opere commendamus, admonentes ecclesiasticam immunitatem, siue ad hominum vitam, siue ad bonorum possessionem, fructusque pertineat: Dei ordinatione, summorum pontificum decretis, & sacrorum Conciliorum auctoritate tributam, nulla ratione violandam esse.

Neque enim principes & magistratus res ecclesiasticas attentare; neque sacros & religiosos homines ad suum iudicium, potestatemque reuocare; neque Deo addictis bonis manum iniicere, aut vllum onus imponere debent, imo vero meminisse oportet, quas a Deo facultates consecuti sunt, eas ad ipsius Dei gloriam, & honorem, hominumque sacrorum salutem & incolumitatem conferendas esse; qui pro eorum quiete, ac felicitate Deo preces assidue faciunt.

Cuius officii cum maxime intelligentes fore confidamus, in primis catholicum, eundemque potentissimum Hispaniarum regem & reliquos deinceps prouinciæ principes; dubitare non possumus, quin re ipsa efficiant, vt eorum magistratus & communitates nihil aduersus immunitatem & libertatem ecclesiasticam vlllo vnquam tempore moliantur, quod ita vt fiat, episcopi pro sui officii munere curare & eniti debebunt.

ANNO
CHRISTI
1565.

Sacræ Tridentinæ Synodi decretum secuti monemus omnes, quicumque beneficia ecclesiastica obtinent, vt hospitalitatem benigne exercent, memores Christum Dominum in hospitibus recipi; a quo recipiuntur ipsi in æterna tabernacula.

Hoc autem hospitalitatis officium eo magis episcopis colendum est, quod illis eam virtutem Apostolus in primis amplectendam proposuit.

In hospitalitate autem non is habeatur delectus personarum, vt diuites potissimum inuitentur, qui cum fenore reddant, quod acceperint; sed cum ecclesiasticarum personarum domum nemini, quantum per facultates licuerit clausam esse deceat, profecto illis maxime patere debet, qui Dei voce, sanctorum patrum cohortationibus & exemplis, sacrorum Conciliorum præcepto & auctoritate nobis commendati sunt.

Et sacrorum Canonum decretis statutum est, & sanctissimorum patrum testimoniis celebratum, quæ bona fidelium pietas Deo consecrauit, ea vel illorum necessitatibus honeste subleuandis, qui diuinis dicati obsequiis, Christi ministri & dispensatores mysteriorum Dei effecti essent; vel ecclesiis reficiendis, earumque ornamentis ad diuinum cultum necessariis comparandis, vel pauperibus sustentandis addicta esse; siquidem vbi primum ecclesiæ bona esse cœperunt, eam naturam, & conditionem consecuta sunt, vt in alium quam in sacrum & pium vsum eorum fructus conuerti nefas esset. Quare cauendum est, ne cupiditate prolapsi, quæ radix est omnium malorum, dum vel propriis, vel propinquorum & familiarium diuitiis & honoribus studemus, quæ Deo dicata sunt bona & ecclesiæ detrimento, & pauperum gemitu, & bonorum offensione ad aliorum vsum conuertamus. Itaque nos sacrorum Canonum, & sanctorum patrum auctoritate innixi, atque iis adducti quæ sacra Tridentina Synodus de officio administrandi bona ecclesiastica significauit, eos omnes, qui ea obtinent, vehementer monemus, vt muneris sui memores, hæc quæ sequuntur diligentissime præstent. Episcopi, abbates, præpositi parochi, ac ceteri omnes cuiuscumque dignitatis & gradus, ecclesias, etiam eorum administrationi commissas,

ac quæcumque beneficia ecclesiastica, etiam simplicia, quomodocumque, etiam commendata, in prouincia nostra obtinentes, omni diligentia cognoscere studeant, quibus oneribus eorum ecclesiæ, & beneficia ex bonorum ecclesiasticorum natura, vel ex illorum, quæ obtinent, propria institutione, vel ex conditione apostolicis literis in prouisione dictorum beneficiorum eis præscripta, vel alia quacumque eius generis ratione subiaceant, illisque integre satisfaciant. Quod si facere omiserint, sed eos fructus sibi vindicare, vel ad alios transferre ausi fuerint, vel in quem debent usum, non impenderit; se ex sacris Canonibus & sanctorum patrum sententia, sacrilegii reos esse intelligant; & eorum omnium necessaria restitutione teneri: neque vlla omnino, etiam immemorabili, consuetudine excusari.

Atque ideo, si metropolitanus tale quid commiserit, antiquior suffraganeus de eo ad Synodum, & Synodus ad sanctissimum dominum nostrum Romanum pontificem deferat; Si episcopus sit & ab archiepiscopo, vel, eo absente, ab antiquiore suffraganeo monitus plene non satisfecerit, ad Synodum prouincialem primo quoque tempore celebrandam, per eundem deferatur; vbi & restituere cogatur, & pœnas subeat Synodi arbitratu.

Si vero inferiori gradu quam episcopus fuerit, quicumque is sit, si ab ordinario loci monitus non satisfecerit, præter restitutionem eorum, quibus pia opera defraudauit, per sex menses administratione bonorum ecclesiasticorum prohibeatur. Quod si iterum in eo peccarit, grauioribus etiam pœnis plectatur.

Quo in genere tanto etiam grauius animaduertendum erit in eos, qui beneficia ecclesiastica obtinent commendata, quanto magis ex industria peccasse videbuntur, si literis apostolicis præscriptam legem propositam ante oculos habentes violare non veriti fuerint.

Nouerint etiam ii, ad quos scientes huiusmodi fructus, vel aliquid ex illis commodum quouis nomine peruenerit, se eadem restitutionis lege teneri.

Ii vero, qui ecclesias & beneficia ecclesiastica quæcumque obtinent, quorum fructus ad eos, tamquam diuinorum obsequiorum ministros, honeste sustentandos pro-

ANNO
CHRISTI
1565.

prie sunt attributi, si vberiores sint quam ad tuendam vitam, conditionisque suæ rationem requiratur; dubitare non debent, ad eum finem hanc copiam illis esse attributam, vt præter ea, quæ ad victum, & cultum eorum satis essent, suppeterent etiam, quibus diuini cultus ornatus, ac splendor conseruaretur; & pauperum inopia, & indigentia subleuaretur; quemadmodum etiam Deus plerosque diuitiis cumulat, vt amicos sibi faciant, a quibus cum defecerint, in aterna recipiantur tabernacula. Quamobrem per viscera misericordiæ Iesu Christi obtestamur, atque monemus, vt meminerint ea bona non esse sibi credita ad luxum, neque ad augendos consanguineos, sed ad vitam honeste, vt fidelem Dei ministrum, & pietatis Christianæ magistrum decet, traducendam. Ex eo vero, quod supererit, si necessaria pauperibus alimenta denegarint, intelligant se, quos non pauerint, occidisse; atque ob violatam sanctissimæ caritatis legem mortale peccatum commisisse: quo sibi iram in die iræ thesaurizauerunt.

Modum autem, & rationem, qua metiri se pro conditione, & gradu vnumquemque oporteat ad vitam suam fructibus ecclesiasticis honeste ducendam, eam esse omnes debent intelligere, quæ ab iis non discrepet, quæ in sacris Canonibus, & præsertim in his nostris constitutionibus, de clericali frugalitate & modestia statuta sunt.

Quæ vero de fructibus ecclesiasticis dicta sunt, eadem etiam de supellectili omni, ceterisque rebus, quæ iisdem fructibus comparatæ sunt, dicta esse intelligantur; ne quæ de domestico ecclesiasticorum hominum cultu, & ornatu per nos in hac Synodo decreta sunt, aut ad propriam avaritiam, aut ad propinquorum splendorem statuta esse videantur.

Quæ ad sacramentum matrimonii pertinent.

DILIGENTISSIMI sint episcopi in ea obseruatione, ne quisquam a regula, quam in celebrando matrimonio seruandam statuit Tridentina Synodus, vlla ex parte discedat.

Ne autem matrimoniorum, quæ contrahentur, memoria facile pereat, si quam facultatem episcopi, aut parochi cuiquam alii sacerdoti, vt in contrahendo matrimonio interfit, concedendam aliquando duxerint, id scripto tantum faciant; eiusque exemplum episcopi in aliquo libro

descriptum diligenter asseruent. Parochi autem in eum librum referant, in quo coniugum & testium nomina ex præscripto Tridentini Concilii scribere debent. Quidquid vero eo libro parochi singulis annis scripserint, id in fine anni episcopo describendum tradant.

Denuntiationes, quæ matrimonium antecedere debent, festis illis diebus fiant, qui ecclesiæ præcepto seruantur, media ea Missa, ad quam frequentior populus conuenire solet, quo id facilius notum omnibus esse possit.

Si parochus in matrimonio denuntiationes, vel benedictionem sine probabili causa procrastinavit, cuius iudicium deinde sit episcopi, ab eo plectetur.

Parochi, cum sponis benedicendum erit, id celebrata Missa, cui illi intersint, semper faciant.

Vsum autem illum in ecclesia bibendi, & frangendi cyathi, & alia id generis, quæ indecore fiunt, cum aliqui matrimonio iunguntur, amplius ne adhiberi patiantur.

Episcopi ea quæ de matrimonio Tridentina Synodo in reformatione matrimonii, & in his nostris constitutionibus decreta sunt, communi lingua diuulganda curent; & omnibus suæ diocesis parochis eorum exempla distribuant: vt illi singulis quibusuis tribus mensibus frequentissimo populo in ecclesiis recitent, nisi aliud episcopo videatur.

De meretricibus, & lenonibus.

VT meretrices ab honestis mulieribus omnino internoscantur, curent episcopi, vt aliquem amictum palam indutæ sint, quo earum turpem conditionem & vitam omnes notam habeant.

Neve eisdem liceat, etiamsi aduenæ sint, in meritoriis tabernis, vel publicis cauponis pernoctare, vel commorari, nisi itineris causa, idque vnum diem tantum. Curent etiam in vnaquaque ciuitate locum eis assignandum, ab hominum frequentia, & a maioribus ecclesiis remotum, vbi omnes habitent, ea lege, vt si extra eius loci fines domum, eiusve partem conduxerint, vel in quacumque domo quauis de causa amplius vnum diem habitauerint, & ipsæ, & domini, seu locatores seuerius puniantur. Quam rem quamprimum efficiendam principes & magistratus pro sua pietate suscipient.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

Ab iis etiam petimus, vt huiusmodi impudicis mulieribus omni gemmarum, auri, argenti, & ferici vsu interdican.

Omnisque, qui lenocinio quaestum faciunt, ex suis finibus exterminent.

De histrionibus, cingaris, tabernis meritoriis, & aleatoribus.

DE his etiam principes, & magistratus commonendos esse duximus;

Vt histriones, & mimos, ceterosque circulatores, & eius generis perditos homines e suis finibus eiiciant; & in caupones, & alios, quicumque eos receperint, acriter animaduertant.

Vt vagum & fallax cingarorum genus arceant, nisi certis sedibus collocati, vitam honestis artibus, & in reliquis omnibus, vt Christianos homines decet, agere velint.

Vt ganeas, & tabernas meritorias, omnis nequitiae sentinas, e prouincia tollendas curent.

Quod si qua ferenda videbuntur, iubeant neminem in eis hospitio recipi; sed tantum vinum, & edulia venalia proponi.

Et quoniam vsu compertum est, ex alex ludo saepe furta, rapinas, fraudes, blasphemias, aliaque id generis flagitia proficisci; prohibeant taxillis, aut alea ludi: & grauius in publicos aleatores, & in eos qui huiusmodi ludis interfunt, quive domum ad recipiendos ludentes expositam habent, animaduertant.

Maxime vero efficiant, vt bonis artibus vel instituentis, vel renouandis, otia, quantum fieri poterit, e ciuitatibus tollantur.

De immoderatis sumptibus coercendis.

COPIOSIS & locupletibus illud semper propositum esse debet sancti Ioannis apostoli: *Si quis habuerit substantiam mundi huius, & viderit fratrem suum necesse habere, & clausit viscera sua ab eo, quomodo caritas Dei manet in illo?* vnde facile intelligunt, quam facultates suas ad pauperum difficultates, & necessitatem subleuandam conferre debeant. Quamobrem magnopere cauendum est, ne subsidia pauperum in superuacaneos sumptus & inanes delicias effundantur.

Proinde admonemus, & enixe hortamur principes, &

magistratus, vt effusam impensam, & omnem intemperantiam certis legibus coercentes, modum statuunt non solum quotidianis epulis atque conuiuuiis, verum etiam vestibus, equis, rhedis, famulis, aliisque non necessariis apparatibus; & denique omni & domestico & externo ornamento, & instrumento moderationem adhibeant, qua pecuniæ effusione sublata, innumerabilibus malis, quæ inde ortum habent, occurratur.

Quod facilius etiam fiet, si principes ipsi, quorum mores, & viuendi rationem populi plerumque imitari solent, non modo leges proposuerint, sed etiam, quemadmodum legibus parendum sit, exemplo docuerint.

De usuris.

VSVRAM ad perniciem populorum, latius manantem pro nostri muneris cura reprimere cupientes, quædam huius generis delicta ex sacrorum Canonum, & probatorum patrum sententiis delegimus; quæ quoniam frequentius in hac prouincia committi animaduertimus, ea præcipue, ac nominatim prohibenda duximus, eo consilio, vt, si quis in aliis etiam eiusdem generis vetitis contractibus deliquerit, pœnas, a iure constitutas, sibi subeundas esse intelligat.

Ex mutuo, vel depositis, etiam apud Iudæum factis, nihil præter sortem a quouis homine percipi ex conuento, vel principaliter sperari possit, tametsi pecuniæ ipsæ sint pupillorum, aut viduarum, aut locorum piorum, vel etiam dotales, nisi quatenus id iure nominatim permittatur.

Si quis oblatas re ipsa, loco & tempore pecunias, etiam dotales, sibi debitas, accipere recusauerit; nihil præter sortem, etiam ratione damni emergentis, vel lucri cessantis, vel ex quacumque alia causa accipere possit.

Ne fiant cambia, cum literæ ad destinatum locum vere non mittuntur, & ibi non fit solutio, sed vno, & eodem loco pecunia datur & recipitur, vel quando dantur & accipiuntur pecuniæ cum eo pacto, vt habeatur recursus ad domum vel ad respondendum dantis aut accipientis, quod pactum vulgo vocatur *la ricorso*: atque ita impensæ, aut alterius rei onus imponitur.

Ne cui liceat cum altero ita contrahere, vt is totam pecuniæ summam ei, qui dederit, soluat; cum ille partim pecunia dederit partim nominibus, quæ difficile exigi possunt.

ANNO
 CHRISTI
 1565.

possint, vel in rebus pluris quam valeant: aestimatis.

Ne cui, praesentem pecuniam quaerenti, quidquam carius vendatur, ut statim ab venditore per se, vel per interpositam personam vilis ematur.

Ne quis rem aliquam, ob dilatam solutionem, carius vendat iusto precio.

Ne ob anticipatam solutionem res minoris ematur iusto precio, vel solvatur minus quam debeat.

Ne res vendatur, dilata in tempus solutione, ita ut precium, quod interim rei accreuerit, venditori solvatur, si eiusdem periculo non sit diminutio.

Ne res modico precio pignori detur, vel vendatur pacto redimendi intra certum tempus: ut, si ad dictum tempus res redempta non sit, res libera sit emptoris, vel eius, qui pignori accepit.

Ne frumentum, vinum, oleum, aliudve detur, ut eo quod datum est, aliquid amplius exigatur, siue eiusdem generis, siue alterius quomodocumque, etiamsi operae sint.

Ne quis mutuo det frumentum, vel id genus aliud corruptum, ut tantumdem integri carioris reddatur; etiamsi restitutio differatur in quodcumque tempus debitori commodum.

Ne in societate, in quam alter pecuniam confert, alter operas, lucri distributio constituatur, nisi per quotas partes.

Nec ultra eas, certa pecuniarum summa, vel quid aliud, conferenti pecuniam persolvatur.

Neque fiat pactio, ut fors salva sit, fructus vero communiter diuidantur.

In societate animalium, quae inaestimata alicui dantur ad custodiam, siue ut operas praestet, omnes casus, etiam fortuiti, semper sint periculo eius qui dederit; nisi id alterius focii dolo, vel magna negligentia accidisse constiterit.

Nec fiat pactum, ut fors sit semper salva, etiam ex primis fetibus.

Neve quidpiam certum, praeter sortem, ex fructibus animalium quotannis solvatur.

Et in locationibus animalium, quae fiunt certo precio, si illa absque dolo, aut negligentia eius qui conduxit, deteriora fiant, id semper sit damno eius qui locarit.

Si autem animalia dentur æstimata, ita vt fors danti falsa sit, nihil omnino percipi possit.

Ne fiant contractus, qui libellarii, seu ficti libellarii dicuntur, vbi non antecedit emptio certæ rei immobilis precio iusto.

Vel vbi venditor redimere cogatur; vel vbi non possit redimere, nisi post certum tempus.

Vel vbi annuus census, ad cuius solutionem res obligatur, superat æstimationem fructuum, quos ex ipsa re dominus solet aut potest percipere.

Et si loco pecuniæ vinum, frumentum, vel quid aliud in singulos annos promittatur; illud ad pecuniæ, & iusti precii rationem redigatur pro consuetudine locorum.

Si qui autem in aliquo ex his casibus, aut aliis, qui vsuram sapiunt, & a iure, vt iniqui, prohibentur, contraxerint, ipsi contractus, etiam iureiurando muniti, nulli, irriti, & inanes sint. Contrahentes vero, tabelliones, qui instrumenta confecerint, proxenetæ vsurarum, aut lucri participes, ministrique omnes horum scelerum, & pœnis iure statutis, & ecclesiasticis censuris puniantur.

Hortamur vero principes & magistratus, vt ipsi etiam huic pesti, quibus maxime poterunt, remediis occurrant.

CONSTITVTIONVM PARS TERTIA.

De piorum locorum administratione.

VT pia loca omnia fideliter diligenterque administrantur, quæ sacrum Tridentinum Concilium episcoporum curæ ac studio maxime commendauit; hæc mandamus, quæ illi ab omnibus seruanda curabunt:

Qui hospitalia, seu alia pia loca ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve vsum præcipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut ecclesiis suis vnita, obtinent; domos & ædificia horum locorum ruinosa vel disiecta sarciant & restituant.

Quæ ab aliis occupata, aut amissa, iniusteve alienata sunt, recuperent.

Impositum illis onus & officium omnino obeant.

Hospitalitatemque ex fructibus illi muneri attributis re ipsa exercent.